

Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes)
Årsredovisning 2023

Statens centrum för arkitektur och design

Årsredovisning 2023

Dnr AM2024-18

Innehållsförteckning

Förord	3
ArkDes uppgift.....	4
Sammanfattning och bedömning av verksamhetens resultat.....	4
Ekonomisk översikt	7
1. Publik verksamhet	9
1.1 Uppgift.....	9
1.2 Publik, tillgänglighet och besöksutveckling.....	10
1.3 Utställningar	11
1.4 Pedagogisk verksamhet.....	13
1.5 Identitet och media	20
1.6 MU-ersättning.....	25
1.7 Analys och bedömningar av verksamhetens resultat och dess utveckling inom den publika verksamheten.....	25
2. Samlingar och kunskap	27
2.1 Uppgift.....	27
2.2 Samlingarnas tillväxt och bearbetning.....	27
2.3 Förmedling av samlingarna.....	29
2.4 Forskarservice	30
2.5 Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster	30
2.6 ArkDes bibliotek.....	33
2.7 Analys och bedömningar av verksamhetens resultat och dess utveckling inom samlingar och kunskap.....	34
3. Forsknings- och utvecklingsinsatser	36
3.1 Uppgift.....	36
3.2 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	36
3.3 Samlingsforskning.....	40
3.4 Externfinansierade forsknings- och utvecklingsinsatser	41
3.5 Analys och bedömningar av resultat och dess utveckling för verksamheten inom forsknings- och utvecklingsinsatser	41
4. Medarbetare och kompetensförsörjning.....	43
4.1 Medarbetare	43

4.2 Kompetensförsörjning	44
4.3 Arbetsmiljö	45
4.4 Sjukfrånvaro	45
5. Övrig återrapportering	46
5.1. Lokalkostnader	46
5.2 Gestaltad livsmiljö	47
5.3 Agenda 2030	50
5.4 Avgiftsbelagd verksamhet	52
5.5 Särskilda uppdrag och återrapportering	52
6. Redovisningsprinciper i resultatredovisningen	53
Finansiell redovisning	55
Resultaträkning	55
Balansräkning	56
Anslagsredovisning	60
Tilläggsupplysningar och noter	61
Sammanställning över väsentliga uppgifter	78
Årsredovisningens undertecknande	80

Förord

Jag kommer att minnas 2023 som ett historiskt år för ArkDes. I augusti stängde vi våra publika lokaler för att förbereda museet inför nyöppning i juni 2024. Under året som gått har alla på ArkDes arbetat mot våra gemensamma mål:

- Vi vill skapa en arbetsplats där medarbetarna trivs och är stolta över att jobba.
- Vi vill vara en mötesplats dit alla vill komma, eftersom vi ger våra besökare tillgång till kreativitet och nya tankar genom att möta dem och tänka tillsammans.
- Vi vill bidra till samhällets utveckling inom arkitektur och design genom att visa bredden och djupet av våra två uppdrag, museiverksamhet och gestaltad livsmiljö, och visa publiken hur de berikar varandra.

Arbetet med det nya museet har inneburit stora insatser från många personer. Vi har reviderat och utvecklat beslutsvägar, styrprocesser och systematiskt arbetsmiljöarbete. Vi har implementerat policys och rutiner för samlingsförvaltning, digitalisering och forskning. Vi har arbetat fram ny pedagogik, bemötande och program. Vi har utvecklat fem nya platser på museet som visar just bredden och djupet av arkitektur och design, och dess påverkan i samhället. På de fem platserna ryms utställningar och installationer för alla målgrupper, i nutid, dåtid och framtid.

Men lite av detta stora arbete är ännu synligt. Den 14 juni öppnar vi för allmänheten med fri entré. Hos oss ska alla ha möjlighet att låta sina tankar växa, att pröva och göra om samt upptäcka sin egen möjlighet att påverka den stad och det samhälle vi lever i. Därför utvecklar vi program för skolan om social hållbarhet och därför kommer vår nya plats *Torget* att vara central för arkitekter, formgivare och den breda allmänheten att mötas, tänka tillsammans och diskutera hur vi kan forma, utveckla och förvalta omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer. Ett museum är en unik plats för bildning och samtal om frågor som kanske annars inte ställs. Med museets innehåll som grogrund kan våra besökare få redskap till att leva rikare liv. Den möjligheten tar vi tillvara på när vi under nästa år fokuserar på frågor om våra gemensamma rum, och arkitekturens och designens betydelse i dessa. Med fri entré och fria skolvisningar får fler möjlighet att delta.

Under året som gått har vi gjort ett stort jobb bakom kulisserna och trots att fokus legat på framtiden har ArkDes gjort mycket goda resultat inom flera områden. Mina kollegors stora engagemang och höga ambition präglar ArkDes och vår verksamhet. Nu ser vi fram emot att välkomna våra besökare tillbaka i juni!

Karin Nilsson
Tillförordnad Överintendent

Resultatredovisning

ArkDes redovisar verksamhetens resultat uppdelade på följande verksamhetsgrenar:

- Publik verksamhet
- Samlingar och kunskap
- Forsknings- och utvecklingsinsatser

ArkDes har i regleringsbrevet för 2023 ett antal mål och återrapporteringskrav. De redovisas under respektive verksamhetsområde som de berör. Återrapporteringskrav som berör flera verksamhetsgrenar redovisas i kapitel 5 Övriga återrapportering.

ArkDes var öppet för allmänheten fram till 27 augusti och besökssiffror, visningar, familjeaktiviteter, skolprogram, besök i forskarservice, antal utlån och besök i biblioteket redovisas därför fram till detta datum.

ArkDes uppgift

Statens centrum för arkitektur och design (ArkDes) uppgift är att stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen och samhällsutvecklingen. Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället.

Myndigheten ska vara en nationell mötesplats för aktörer inom sitt område och driva och stödja utvecklingsverksamhet och annan pedagogisk och debatterande verksamhet för att stärka arkitekturens, formens och designens ställning i samhället.

Myndigheten ska verka för att de mål som riksdag och regering har fastställt för arkitektur, formgivning och design uppnås. Myndigheten ska också följa upp politikens genomslag på området och vid behov föreslå åtgärder för att stärka måluppfyllelsen.

Sammanfattning och bedömning av verksamhetens resultat

Under året har ArkDes viktigaste prioritering varit att förbereda en ny museiupplevelse med utgångspunkt i kreativitet och kunskap, där hjärtat utgörs av en ny samlingsutställning. Myndigheten arbetar för att bli en ännu mer betydande mötesplats och för att bjuda in besökare, yrkesverksamma, forskare, barn och unga, turister och familjer till att ta del av och uppleva hela bredden av ArkDes uppgift, från den svenska arkitektoniska historien och designupplevelsen till dagens debatt och utveckling av våra svenska gator och torg. ArkDes stängde därför sina publika lokaler den 27 augusti 2023 med målsättning att öppna igen i juni 2024. Stängningen till trots har en omfattande och bred verksamhet bedrivits under 2023 och vi ser goda och förbättrade resultat inom flera områden.

Publik verksamhet

Den pedagogiska verksamheten, familjeaktiviteterna och skolverksamheten har varit särskilt framgångsrika under året. Framgångarna är ett resultat av ArkDes prioritering att skapa verksamhet för den unga publikens behov samt museets strävan att nå nya målgrupper.

ArkDes har en rad skolprogram som behandlar arkitektur och design utifrån olika åldersgruppers behov. Att uppleva, göra och förstå är viktiga ingredienser i den pedagogiska tanken på ArkDes. Trots att museet bara hade öppet fram till den 27 augusti ökade antalet deltagare i skolprogrammen med 84 procent.

Ett exempel på en framgångsrik aktivitet är Stockholms årliga *Kulturnatt* som hölls i april. För andra året i rad gick ArkDes samman med Skeppsholmens övriga aktörer för att erbjuda publiken en bred kulturupplevelse på ön. Temat för ArkDes *Kulturnatt* var arkitektur i rörelse. Mellan klockan 18 och 02 kom 2 500 besökare in genom portarna och över 1000 personer tog del av ArkDes varierade program. Mest välbesökt under kvällen var ArkDes *Silent Disco*, där cirka 500 besökare dansade i ett tyst rum med musik i hörlurar på utställningen *Tham & Videgård - Om: Arkitekturs 400 kvadratmeter stora glasgolv*. Efter midnatt nådde ArkDes en helt ny besöksgrupp i form av ungdomar och unga vuxna.

Eftersom museet planeras att byggas om, öppnade enbart en större utställning under året vilket var *Girjegumpi: The Sámi Architecture Library*, av Joar Nango med flera, i den prisbelönta nordiska paviljongen på arkitekturbiennalen i Venedig.

Samlingar och kunskap

ArkDes samling med fyra miljoner objekt räknas som en av världens största arkitektursamlingar och omfattar ritningar, skisser, fotografier, diabilder, film- och ljudinspelningar, modeller och andra tredimensionella föremål. Stora delar av samlingen är okatalogiserad, vilket gör den svår att sammanfatta. Inför den nya samlingsutställningen pågår därför en omfattande inventering och beforskning av samlingen. Inventeringen har synliggjort material som tidigare varit otillgängligt och därmed också resulterat i en djupare förståelse för vilka luckor som finns i samlingen. Under året har cirka 21 000 ritningar, 68 000 handlingar, 120 föremål och 31 000 foton ordnats och förtecknats.

Under 2023 inleddes också en översyn av samlingarnas fysiska tillstånd med planering av vård- och konserveringsinsatser inför att dessa ställs ut under 2024. Cirka 530 föremål tillståndbedömdes och konservering påbörjas under våren. ArkDes tydliga prioritering av samlingsförvaltning och digitalisering har medfört en utveckling av interna arbetssätt, vilket i sin tur lett till fördjupad kunskap om samlingen.

Intresset från såväl allmänheten som forskare ökar stadigt i takt med att både föremålen och kunskap om samlingarna tillgängliggörs. Det märks bland annat på att antalet personer som nåddes av @arkdes_collections ökade till 172 057 (154 893), forskarförfrågningar via mail ökade till 401 (323) och antalet sidvisningar på Digitalt museum ökade till 188 932 (138 873).

Forsknings- och utvecklingsinsatser

ArkDes bedriver två forskningsgrenar, en museal med inriktning på samlingarna och en praktikhärla med inriktning på gestaltad livsmiljö. Tillsammans är de viktiga kunskapskällor och utgör grunden för ArkDes kunskapsbaserade innehållsproduktion. I arbetet med att främja en god forskningsmiljö låg fokus under 2023 på att bygga en relevant infrastruktur för forskning vilket inkluderar en ny fastslagen forskningspolicy.

För att fördjupa museets kunskap inom en eller flera samlingar anlitas återkommande gästforskare som bedriver forskning inom specifika ämnesområden. Resultatet av årets båda forskningsprojekt kommer att tillgängliggöras i ArkDes nya samlingsutställning, genom digital förmedling och genom framtida publikationer.

För att skapa och förvalta livsmiljöer som är hållbara, inkluderande, estetiskt tilltalande och funktionella, behövs flera perspektiv och kompetenser. I samarbete med andra aktörer bedriver ArkDes praktikhärla forskning inom arkitektur och design. Syftet är att pröva nya arbetssätt och uppfylla målen i *politik för gestaltad livsmiljö*. Inom den praktikhärla forskningen har ArkDes lyst ut *Open calls*, bedrivit externfinansierade forskningsprojekt, arbetat med kunskapsspridning av tidigare projekt och åtagit sig projektledarskapet för Rådet för hållbara städers arbete med *Visioner i norr*. ArkDes ser stora effekter av arbetet vilka bland annat redovisas i ArkDes uppföljningsrapport för *politik för gestaltad livsmiljö*.

Den samlade bedömningen av verksamhetens resultat

Den samlade bedömningen av verksamhetens resultat och dess utveckling är att ArkDes ger viktiga och kvalitativa bidrag för en vidgad förståelse för hur arkitektur och design påverkar människors liv och bidrar till fördjupad kunskap om en hållbar samhällsutveckling. ArkDes agerar i nationella och internationella miljöer och forskningsprojekt och vår bedömning är att ArkDes är en efterfrågad och välkänd aktör inom området. Genom nätverk och noder, museer, professionella forum, universitet och högskolor kan ArkDes expertis och samlingar nå ut till olika målgrupper och verka för en större förståelse av arkitekturens, formens och designens betydelse.

Ekonomisk översikt

Tabell 01. Totala intäkter och kostnader per verksamhetsgren, tkr

Verksamhetsgren	2023	2022	2021
Publik verksamhet			
Kostnader	40 459	50 202	43 296
Intäkter av anslag	35 929	45 751	41 767
Övriga intäkter	4 531	2 526	1 259
Samlingar och kunskap			
Kostnader	24 273	14 674	12 656
Intäkter av anslag	23 859	13 373	12 583
Övriga intäkter	414	-	-
Forsknings- och utvecklingsinsatser			
Kostnader	13 585	12 357	10 658
Intäkter av anslag	11 836	11 262	9 959
Övriga intäkter	1 749	4 322	1 042
Totalt			
Kostnader	78 318	77 234	66 610
Intäkter av anslag	71 624	70 386	64 309
Övriga intäkter	6 694	6 848	2 301

Verksamhetens kostnader var 78 318 tkr under 2023, vilket är i linje med föregående år (77 234 tkr). *Publik verksamhet* stod för 52 procent av kostnaderna, *Samlingar och kunskap* för 31 procent och *Forsknings- och utvecklingsinsatser* för 17 procent.

Kostnaderna för *Publik verksamhet* minskade med cirka 9 700 tkr. I paritet med detta, ökade kostnaderna för *Samlingar och kunskap* med cirka 9 600 tkr. Myndighetens skifte i kostnader från *Publik verksamhet* till *Samlingar och kunskap* speglar ArkDes satsning på att öppna en ny samlingsutställning under 2024, vilket inneburit ett viktigt fokus på inventering, urval, digitalisering, tillståndsbedömning och konservering av samlingar samt kunskapsuppbyggnad i form av både interna insatser och extern forskning. För att balansera verksamhetens kostnader valde ArkDes därför att dra ner på publika aktiviteter samt hålla museets publika ytor stängda under delar av 2023, vilket minskat omkostnaderna i *Publik verksamhet*.

Verksamhetens övriga intäkter var 6 694 tkr under 2023, vilket är i linje med föregående år (6 848 tkr). Övriga intäkter för *Publik verksamhet* ökade med cirka 2 000 tkr. Detta beror till största delen på att ArkDes hade entréavgift under 2023, till skillnad från 2022,

men även intäkter från samverkanspartner avseende arkitekturbiennalen i Venedig. Övriga intäkter för *Forsknings- och utvecklingsinsatser* minskade med 2 573 tkr. Detta beror i huvudsak på att fler bidragsfinansierade forskningsprojekt drevs under 2022 än 2023.

Intäkter och kostnader per intäkts- och kostnadspost framgår av den finansiella redovisningen. Avgiftsbelagd verksamhet redovisas i avsnitt Övrig återrapporering.

1. Publik verksamhet

1.1 Uppgift

Statens centrum för arkitektur och design ska stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen och för samhällsutvecklingen.

Myndigheten ska verka för att dess verksamhet ska vara en angelägenhet för alla människor i samhället.

Myndigheten ska vara en nationell mötesplats för aktörer inom sitt område.

Myndigheten ska driva och stödja utställningsverksamhet och annan pedagogisk och debatterande verksamhet för att stärka arkitekturens, formens och designens ställning i samhället.

Myndigheten ska bidra till kunskapen om en hållbar samhällsutveckling.

Myndigheten ska hålla samlingarna tillgängliga för allmänheten.

Myndigheten ska förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.

Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Ur ArkDes instruktion

ArkDes uppgift ger myndigheten en unik möjlighet att väva samman kunskap om svensk arkitekturhistoria med nutida designprocesser och aktivt bidra till att forma framtidens hållbara samhällen.

ArkDes strävar efter att sätta besökaren i fokus i syfte att stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen och samhällsutvecklingen. Särskilt fokus har lagts på att bedriva en verksamhet som svarar mot den unga publikens behov, att nå ut till nya målgrupper med fokus på den unga publiken samt strategiska samarbeten nationellt som internationellt och således förmedla myndighetens kunskap.

ArkDes samlingar tillgängliggörs genom olika former av digitala resurser, utlån ur samlingen, utställningar och forskarservice. För att förmedla nyupptäckt material på ett lättillgängligt sätt och för att nå ut till fler, startades år 2018 instagramkontot [@arkdes_collections](https://www.instagram.com/arkdes_collections). Arbetet redogörs i sin helhet under 2.3 Förmedling av samlingarna.

Museet höll stängdes för ombyggnad den 28 augusti 2023 och myndigheten planerar att återöppna den 13 juni 2024. Under denna period arbetar ArkDes intensivt med att förbereda inför nyöppningen och de nya utställningarna parallellt med programpunkter på annan plats.

1.2 Publik, tillgänglighet och besöksutveckling

Åtterrporteringskrav Publik och tillgänglighet

Åtterrporteringskrav enligt regleringsbrevet:

Statens centrum för arkitektur och design ska redovisa

- den verksamhet som svarar mot den unga publikens behov samt insatser för att öka den unga publikens,
- de åtgärder som vidtagits för att öka tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning, och
- förändring i besöksutveckling i förhållande till tidigare år.

En verksamhet som svarar mot den unga publikens behov och ArkDes strävan att nå nya målgrupper med fokus på den unga publikens

ArkDes har en rik verksamhet med särskilt fokus på att attrahera unga besökare och deras medföljande vuxna. Här kan särskilt nämnas museets pedagogiska verksamhet, familjeaktiviteter och skolverksamhet och stort fokus har legat på att utveckla museets program inför nyöppningen i juni 2024.

De publikmätningar som gjorts under 2023 visar att en hög andel (71 procent) av ArkDes besökare var förstagångsbesökare till museet, vilket tyder på att ArkDes fortsätter att locka ny publik. I de följande avsnitten beskrivs detta mer ingående.

Tillgänglighet

ArkDes arbetar aktivt för att utveckla tillgängligheten i samtliga delar av verksamheten, såväl internt som för det publika. Genom arbetet med att ta fram en ny hemsida förbättras även tillgängligheten i det digitala utbudet.

Tillgängligheten mäts genom analys av medarbetarnas observationer samt dialog med besökare i museets lokaler. Resultatet följs årligen upp av den interna arbetsgruppen för tillgänglighet.

Lokalernas grundutformning ger gynnsamma villkor för besökare genom automatiska dörrar, tröskelfria passager, hiss mellan våningsplan och fällstolar som finns att låna. Utöver detta finns riktade insatser till buds genom parkeringsplatser för rörelsehindrade, handikapptoiletter med skötbord samt rullstolar och barnvagnar att låna. År 2021 antog ArkDes en policy för tillgänglighet och skapade tydligare rutiner genom checklistor som uppdateras årligen. Under 2022 inleddes ett samarbete med grupper av besökare med funktionsvariationer för att stärka ArkDes erbjudande mot en bred publik. ArkDes arbete med tillgänglighet är en del i planeringsarbetet i pågående ombyggnation.

Besöksutveckling

ArkDes redovisar anläggningsbesök. ArkDes var öppet för allmänheten fram till 27

augusti och besökssiffrorna redovisas därför till och med detta datum. ArkDes och Moderna Museet har gemensamma entréer och ett öppet flöde mellan byggnaderna. Registreringen av ArkDes besökssiffror sker i samarbete med Moderna Museet, primärt med hjälp av automatiska räknare i foajén, vilket innebär att museerna redovisar en gemensam siffra för anläggningsbesök. Siffrorna exkluderar besökare som kommer till ArkDes via trädgården och redovisar inte könskopplad statistik. ArkDes har under 2023 tagit entré till museets utställningar. I tillägg har det sålts kombinationsbiljetter, det vill säga entré till både ArkDes och Moderna Museet.

Tabell 1.1 Antal besökare vid ArkDes

	2023	2022	2021
Antal besökare	280 178	485 806	228 082

ArkDes saknar underlag som möjliggör uppdelning efter kön.

Publikundersökning

Sedan 2022 ingår NPS (*Net promoter score*) som mätverktyg i publikundersökningen. Analysverktyget används för att följa utvecklingen av besökarens syn på museiupplevelsen. NPS är ett standardiserat måttal där en siffra över 30 indikerar ett bra resultat. NPS för 2023 landade på 18 (16). Således ett förbättrat resultat för 2023, men med fortsatt utvecklingspotential.

En stor del av ArkDes besökare var förstagångsbesökare, 71 procent. Att jämföra med 2022 då siffran var 67 procent, vilket tyder på att ArkDes fortsätter att locka ny publik. ArkDes besökare fortsätter dock att vara vana museibesökare. 64,5 procent besöker olika museer fyra gånger eller mer per år. 6,1 procent besöker ArkDes fyra gånger eller fler per år.

1.3 Utställningar

Innehållsproduktionen till de nya utställningar som presenteras i samband med återöppnandet i juni 2024, har varit prioritet under året. Trots detta har en mängd material tillgängliggjorts och visats under 2023.

Samlingarna berättar: Bilen: Från nyförälskelse till smutsig affär (februari 2023 – augusti 2023)

I *Samlingarna berättar* gav två vitrinskåp rum till roterande utställningar ur ArkDes samlingar och visade arkitektens kreativa process. Utställningen *Bilen*, som var den sista i vitrinskåpen innan stängning, visade projekt kopplade till fordonet. Bland annat lyftes människans relation till bilen, hur den har förändrats över tid och hur detta speglats i

arkitekturen. Det gick att se ritningar och fotografier av ett bilhotell, en drive-in-bank och ett kombinerat parkeringshus och kloster och mycket annat.

Arbete pågår (19 april 2023–27 augusti 2023)

I installationen *Arbete pågår* visades projekt ritade av några av Sveriges mest framstående arkitektkontor: Marge med Sergelpaviljongen i Stockholm (2021), Strömkajen i Stockholm (2013), Naturum Trollskogen på Norra Öland (2018) och Hjorthägn i Upplands-Väsby (2018) samt ett projekt av Wingårdhs arkitekturkontor, Filborna vattentorn i Helsingborg (2020) som 2022 belönades med Kasper Salin-priset.

Girjegumpi: The Sámi Architecture Library, (20 maj 2023 – 26 november 2023)

Girjegumpi: The Sámi Architecture Library visades i den nordiska paviljongen på den 18:e internationella arkitekturbiennalen i Venedig. Utställningen var en rumslig gestaltning av samtal och forskning som initierats av Joar Nango under två decennier av praktik i skärningspunkten mellan arkitektur och konst. Verket har utvecklats med platsspecifika anpassningar i takt med att det rest till olika platser i och utanför Sápmi. Utställningen innebar flera samarbeten med konstnärer och konsthantverkare som Katarina Spik Skum, Anders Sunna, Ken Are Bongo och Anders Rimpi. Verket är ett arkiv och bibliotek som innehåller sällsynta titlar och samtida böcker. Samlingen med mer än 500 utgåvor omfattar ämnen som samisk arkitektur och design, traditionell byggnadskunskap, aktivism och avkolonialisering. Utställningen besöktes i Venedig av uppskattningsvis 285 000 besökare samt 14 500 vernissagebesökare.

De tidigare utställningar som ArkDes producerat och som löpt under 2023 är följande:

Weird Sensation Feels Good: The World of ASMR, Design Museum, London

(13 maj 2022 — förlängd till april 2023)

ArkDes utställning *Konstig känsla känns bra* (på engelska *Weird Sensation Feels Good*) om ASMR (*Autonomous Sensory Meridian Response*) visades på ArkDes under 2020 och väckte då stort intresse både fysiskt och virtuellt. ASMR är en term som beskriver en fysisk känsla: eufori eller djupt lugn. Utställningen vandrade till Design Museum i London och utställningen förlängdes där, tack vare sin popularitet.

Mira Bergh + Josefin Zachrisson: Utomhusverket 2022 (3 juni 2022 — 11 september 2022 - installation förlängd till april 2023)

Under 2023 vandrade utställningen till Paris modevecka, närmare bestämt Eytsys showroom i Paris. Verket ställdes även ut i entrén till Alcova vid 2023 års möbelmässa i Milano den 18–23 april. De båda utställningarna nådde ett stort antal besökare.

Samlingarna berättar: Tomteboda postterminal (juli 2022 – januari 2023)

I utställningen *Tomteboda postterminal* visades ritningar från skapandet av en av Sveriges största byggnader samt fotografier från när byggnaden precis färdigställts.

Tham & Videgård – Om: Arkitektur (11 november 2022 – 27 augusti 2023)

Med utställningen *Tham & Videgård – Om: Arkitektur* valde museet att göra en större separatutställning om nu verksamma arkitekter. Tham & Videgård är ett av Sveriges internationellt mest erkända arkitektkontor. I utställningen visades arbetsmodeller, foton och filmer från Tham & Videgårds portfolio. Själva utställningsscenografin var ett glasgolv som bestod av 108 rutor, 2x2 meter stora, placerade på lådor av granplywood med inbyggd LED-belysning. Materialen har återvunnits och glasskivor, plywood och LED-belysning inkorporeras nu i museets nya scenografi.

Pepparkakshus 2022 (25 november 2022–8 januari 2023)

Utställningen *Pepparkakshus* har arrangerats sedan 1990. Konceptet bygger på att museet bjuder in allmänheten att lämna bidrag till utställningen, som har ett nytt tema varje år. Med anledning av museets stängning arrangerades inte *Pepparkakshus 2023*.

Lådan på Lovön

Lådan är en rekonstruktion av Ruth och Ralph Erskines första hem i Sverige, som byggdes 1989. Under 2023 har ArkDes, med utgångspunkt i det förhöjda säkerhetsläget, valt att inte tillåta några visningar av *Lådan* på grund av dess närhet till FRA.

1.4 Pedagogisk verksamhet

ArkDes vill genom föreläsningar, skolprogram, familjeworkshops, samtal och debatter riktade till en bred allmänhet, väcka nyfikenhet och bidra till ökad kunskap och förståelse för arkitekturens, formens och designens betydelse. ArkDes gör fördjupande programaktiviteter kring aktuella utställningar i form av samtal, familjeaktiviteter, event, specialvisningar med mera.

För att stärka besöksupplevelsen rekryterades fyra tidsbegränsade medarbetare om 50 procent för att agera värdar, visa och aktivera de publika ytorna. I november inleddes en ny rekryteringsomgång av denna publika personalgrupp för att vara på plats till att museet återöppnar i juni 2024.

Publika aktiviteter

Genom programkonceptet *Unboxing* gavs besökare en inblick i intendenternas arbete och ett smakprov på den kommande samlingsutställningen. Under våren genomfördes fem *Unboxing*-event på tema Tomteboda postterminal, Bilen, Kvinnohistoriska samlingar, Postmodernismen och Mariana Manner.

ArkDes fortsatte sitt samarbete med Stockholms Kvinnohistoriska, ett museum utan egen byggnad, som tillsammans med traditionella museer lyfter kvinnohistoria. Under mars 2023 blev Boxen på ArkDes en tillfällig utställningsyta för Stockholms Kvinnohistoriska som tillsammans med ArkDes genomförde flera programpunkter

knutna till kvinnliga arkitekter från museets samlingar och belyste deras arbete och process.

Med anledning av utställningen *Tham & Videgård – Om: Arkitektur* höll ArkDes en samtalsserie om arkitektur i förhållande till tid, nyskapandet som kreativ drivkraft, faran för arkitekturen att stryka medhårs och vad som skapar omätbara värden. Under fyra olika tillfällen samtalade arkitekterna Bolle Tham och Martin Videgård med arkitekter, författare, konsthistoriker, professorer och skribenter om deras tankar kring modern arkitektur.

I mars släppte ArkDes den årliga uppföljningsrapporten för *politik för gestaltad livsmiljö*, i år på temat *Ett samhälle som håller ihop*. Rapporten presenterades under ett digitalt frukostseminarium tillsammans med inbjudna experter som gav konkreta medskick och framtidsspaningar.

Under två dagar i mars stod ArkDes värd för det internationella forskarnätverket *The Representation of the Welfare City* som i seminarieform diskuterade arvet efter, och bilden av, den nordiska välfärdsstaten, dess arkitektur samt museernas roll i hur föremål från efterkrigstidens arkitektur samlas in och bevaras. Seminariet var ett samarbete med Arkitekturhögskolan i Aarhus, Danmark och Kungliga Tekniska Högskolan.

I samarbete med ArkDes Vänner och Samfundet S:t Erik bjöd ArkDes i mars månad in till ett heldagsseminarium om *Postmodernismen i Stockholm*, ett seminarium bestående av tvärvetenskapliga föreläsningar och diskussioner om en epok som ofta är förbisedd och utsatt för ett hårt förändringstryck. I samband med seminariet utförde ArkDes intendenterna även en *Unboxing* på temat postmodernismen där publiken kunde ta del av material ur ArkDes samlingar.

I april stod ArkDes värd för *Nobel Center Talks #2* i samarbete med Nobel Prize Museum och Nobelstiftelsen som samlade experter för att diskutera hur en pulserande stadsmiljö kring nya Slussen och Nobel Center skapas. Medverkade gjorde arkitekt David Chipperfield, Merete Lie, chef för Deichman, Oslo, Kaarina Gould, Project Director and CEO, New Museum of Architecture and Design, Helsinki. Jeff Risom, Chief Innovation Officer, Gehl Copenhagen, Alexander Stähle, Spacescape, Stockholms stadsarkitekt Torleif Falk, Vidar Helgesen, Vd Nobelstiftelsen, Olle Burell, kommunfullmäktiges ordförande i Stockholm.

Den 22 april hölls Stockholms årliga *Kulturnatt*. För andra året i rad gick ArkDes samman med Skeppsholmens övriga aktörer för att erbjuda publiken en bred kulturupplevelse på ön. Totalt deltog 16 aktörer, häribland Moderna Museet, Östasiatiska museet, Skeppsholmens folkhögskola, Musikhögskolan, Skeppsholmsgruppen och ArkDes. 2023 var Skeppsholmen även pilotprojekt för

Kulturfestivalens *Efter midnatt* där nio aktörer höll öppet till klockan 02. Temat för ArkDes kulturnatt var arkitektur i rörelse. Under kvällen erbjöds besökarna fem visningar i utställningen *Tham & Videgård – Om: Arkitektur* samt drop in workshop på temat. Mellan klockan 18 och 02 kom 2 500 besökare in genom portarna och över 1000 personer tog del av ArkDes varierade program. Mest välbesökt under kvällen var *Silent Disco*, där ca 500 besökare dansade i ett tyst rum med musik i hörlurar på *Tham & Videgård – Om: Arkitekturs* 400 kvadratmeter stora glasgolv. Även samarbetet mellan ArkDes, Moderna Dansteatern och bulgariska Steam room, som framträdde med dansföreställningen *dragON aka pony*, drog en stor publik. Efter midnatt nådde ArkDes en helt ny besöksgrupp i form av ungdomar och unga vuxna.

När Ryssland invaderade Ukraina våren 2022 ställdes Sverige, tillsammans med övriga länder i EU, återigen inför att hantera ett potentiellt stort flyktingmottagande. ArkDes gav HallemarHejdelind i uppdrag att i en studie kartlägga de fysiska platser och miljöer som personer på flykt möter när de kommer till Sverige. I maj 2023 lanserade ArkDes rapporten *Ingenmansland – en förstudie om det svenska flyktingmottagandets arkitektur* av HallemarHejdelind i form av ett digitalt frukostseminarium där 154 personer deltog. Seminariet avslutades med ett panelsamtal om gestaltningens betydelse och potential för svenskt flyktingmottagande, där förutom rapportens upphovspersoner, även Kenneth Karlsson, chef för Migrationsverkets boendesektion och Emina Kovacic, stadsarkitekt i Karlshamn, medverkade.

I samarbete med den internationella festivalen *STHLM DANS* uppfördes i maj performanceinstallationen *with echoes filling up the orbit but damaged* i Boxen på ArkDes. Verket av Andre Neely och Moa Johansson lockade en helt ny målgrupp till ArkDes och utgjordes av en tre timmar lång demontering av en arkitektonisk konstruktion, vilket också förebådade den kommande nedmonteringen av Boxen.

I maj gästades ArkDes av Pye Aurell Ehrström och Katarina Grundsell från Marge Arkitekter som berättade om arbetet med terminalbyggnaderna på Strömkajen – från idé och modell till färdig struktur, en visning som avslutades med en promenad ner till de fysiska byggnaderna på Strömkajen. Programmet var en del av projektet *Arbete pågår*, där ArkDes visade upp nyförvärv av samtida svensk arkitektur.

När de externa kuratorerna bakom den kommande utställningen *Designing Motherhood: Things That Make and Break Our Births*, Juliana Rowen Barton och Michelle Millar Fischer gästade Stockholm i juni, arrangerade ArkDes ett publikt samtal där kuratorerna berättade om projektet. Samtalet ägde rum i samarbete med Stockholms Kvinnohistoriska.

Med anledning av att museet återöppnar i ny skepnad arrangerade ArkDes i juni seminariet *The Museum – An Agent of Change?* med Katarzyna Murawska, Honorary

Research Fellow, Birbeck College, University of London, pedagogen, författaren och konsthistorikern Ben Street, London samt Naman P. Ahuja, professor i konsthistoria, JNU, Mumbai för att diskutera framtidens museum. Samtalet modererades av Louise Belfrage.

Som en del av Moderna Dansteaterns årliga festival *Lustholmen* den 9 juli, visades Sonia Hughes performance *I'm from Reykjavik* vid Skeppsholmsbron. Programmet gavs i samarbete med ArkDes, vars personal fanns på plats och mötte nyfikna besökare och förbipasserande under dagen som verket genomfördes.

Den 13 juni bjöd ArkDes, Tham & Videgård och Art & Theory Publishing in till en bokrelease av boken *Tham & Videgård – Om: Architecture*. Boken är en fördjupning av innehållet i utställningen och mottogs väl. Bokreleasen var ett event öppet för allmänheten och inleddes med tal av Bolle Tham och Martin Videgård.

I slutet av juni stod ArkDes, tillsammans med Joint Research Centre of the European Commission värd för seminariet *New European Bauhaus i Sverige*, som samlade nationella och internationella beslutsfattare, forskare och praktiker från den kreativa sektorn för att diskutera kulturens, designens och de kreativa näringarnas roll i omställningsarbete till ett hållbart samhälle. Seminariet lyfte svenska och europeiska exempel kopplade till gestaltad livsmiljö och *New European Bauhaus* samt summerade de aktiviteter som ägt rum under Sveriges EU-ordförandeskap 2023.

Sommaren avslutades med en *Finissage*, sista helgen innan stängning. Utöver de ordinarie visningarna i utställningarna, höll Bolle Tham och Martin Videgård specialvisningar i den tillfälliga utställningen och i *Boxen* erbjöds workshopen *Rita på väggarna* där besökarna uppmuntrades att lämna sitt avtryck och tacka av de gamla utställningslokalerna inför stängning. På söndagen berättade överintendent Kieran Long om ArkDes förvandling och resan mot nyöppnandet sommaren 2024.

Sammantaget har ArkDes publika aktiviteter nått över 7 500 deltagare.

Visningar

Visningar av utställningar är ett av de sätt ArkDes använder för att på ett pedagogiskt vis förmedla kunskap om museets ämnen. ArkDes erbjuder både allmänna visningar och möjlighet till att boka visningar. Under året utforskades flera olika slags visningskoncept i anslutning till *Tham & Videgård – Om: Arkitektur* för att sondera inför nyöppningen. De koncept som varit mest uppskattade är introduktioner utanför utställningssalen, visningar på 30 minuter och fem minuters aktiviteter om några av de projekt som visas i utställningen.

Under 2023 erbjöd ArkDes visningar i utställningen *Tham & Videgård – Om: Arkitektur* på engelska och svenska på lördagar och söndagar samt på svenska på tisdags- och fredagskvällar då museet hade kvällsöppet. På fredagskvällar erbjöd ArkDes fri entré mellan klockan 18 och 20 och gav då även en gratis visning. Under juni, juli och augusti ökades antalet visningar i den tillfälliga utställningen till två om dagen och kortare introduktioner av utställningen *Arkitektur i Sverige* erbjöds också. Visningarna gavs både på svenska och engelska.

Som en del i ett större arbete att lyfta Skeppsholmen och öns unika plats i staden erbjöds vandrigen *Skeppsholmen runt* vid flera tillfällen under 2023 och för andra året i rad gick ArkDes och flera av Skeppsholmens övriga aktörer samman för att arrangera *Skeppsholmsdagen* i syfte att erbjuda publiken en breddad kulturupplevelse på en och samma ö, på en och samma dag.

Antalet visningar och antalet deltagare i allmänna visningar har varit högre än tidigare år. Bokade visningar har dock varit lägre än tidigare år, dels för att ArkDes inte öppnade några stora nya utställningar på museet och dels för att museet varit stängt under en del av året. I tabellen nedan återges enbart visningar på museet på Skeppsholmen och inte antalet visningar i exempelvis *Girjegumpi: The Sámi Architecture Library* i Venedig eller *Weird Sensation Feels Good: The World of ASMR* i London.

Tabell 1.2 Allmänna visningar

	2023	2022	2021
Antal visningar	413	268	56
Antal deltagare	1 340	1 252	693

Tabell 1.3 Bokade visningar

	2023	2022	2021
Antal visningar	16	102,5	55
Antal deltagare	247	1 203	819

Barn och unga (på fritiden)

För museet är barn och unga en prioriterad målgrupp. ArkDes erbjuder pedagogiska workshops för hela familjen där kreativitet och samskapande är viktiga grundförutsättningar. Under lördagar och lov erbjöd ArkDes öppna workshops för barn och medföljande vuxna. Workshops hölls av ArkDes publika personal och hämtade inspiration från utställningen *Tham & Videgård - Om: Arkitektur* samt arkitekturen runt museet och ön.

Bygg din lekplats

Som en del av vidareutvecklingen av ArkDes pedagogik inför nyöppnandet 2024 tog museets pedagoger tillsammans med Topia landskapsarkitekter fram ett pilotprojekt för ett program för barn på sin fria tid. Projektet gick under namnet *Bygg din lekplats* och erbjöd en workshop där barn fick designa och skapa en lekplats i skiss, modell och full skala. Workshopen erbjöds som en drop-in verksamhet under två dagar i augusti i trädgården utanför museet. ArkDes medverkade även under *Stockholms Kulturfestival* 16–20 augusti med workshops i barnområdet i Kungsträdgården. Över 2 900 barn byggde sin lekplats under de sju dagar som programmet erbjöds.

Stadshuset 100 år - ett samarbete med Stockholm Stadsbibliotek

Under våren inleddes ett samarbete med Stockholms Stadsbibliotek där ArkDes fortsatte att utforska nya arbetssätt inför 2024. ArkDes tog fram en arkitektur- och designworkshop för bibliotekspedagoger att tillämpa på stadsdelsbiblioteken under höstlovet 2023. I samarbetet ingick även att utbilda bibliotekets personal och föreslå material att arbeta i. 15 bibliotek deltog och statistik från 13 av dessa finns.

Tabell 1.4 Familjeaktiviteter

	2023	2022	2021
Antal tillfällen	131	123	88
Antal barn	4 424	4 231	1 893
Antal vuxna	3 516	3 350	1 380
Totalt antal deltagare	7 940	7 581	3 273

Totalt erbjöd ArkDes 131 familjeaktiviteter under år 2023. I aktiviteterna deltog 4 424 barn och 3 516 vuxna. Samtliga aktiviteter erbjöds utan kostnad.

Skolverksamhet

För att stärka kunskapen om och väcka intresset för den gestaltade livsmiljö bland barn och unga är skolan en central aktör och samarbetspartner. ArkDes har en rad skolprogram för olika åldrar som behandlar olika delar inom arkitektur och design. Att uppleva, att göra och att förstå är viktiga ingredienser i den pedagogiska tanken på ArkDes. Trots att museet bara hade öppet till 27 augusti så ökade antalet deltagare i skolprogrammen med 84 procent.

ArkDes arbetar mot lärare och blivande lärare i hela landet för att, genom dem, nå ut till fler inom målgruppen barn och unga. Myndigheten samarbetar inom ramen för detta med Kungliga Tekniska Högskolan och Stockholms universitets lärarutbildningar för F-6. En annan viktig samarbetspart är Naturvetenskap och teknik för alla i Stockholm, som fortbildar lärare i teknikämnet.

Gestaltad livsmiljö och pedagogiskt program, ArkDes/Anna Whitlocks gymnasium

Under vårterminen 2023 inleddes ett samarbete mellan ArkDes och Anna Whitlocks gymnasium i Stockholm i en prototyp för skolprogram fokuserat mot *politik för gestaltad livsmiljö*. *Street Moves* designprocesser ligger till grund för teman, metoder och specifika uppgifter. Målet är att till höstterminen 2024 lansera ett pedagogiskt paket inom gestaltad livsmiljö som kan genomföras på Sveriges gymnasieskolor anpassat till Teknik-, Naturvetenskapliga-, Estetiska- och Samhällsvetenskapligt program. Syftet med samarbetet är att nå unga vuxna tidigt för att väcka intresse för, och medvetenhet om, vår gestaltade livsmiljö för att de själva sedermera ska kunna ta intryck av, och göra avtryck i, stadsutvecklingen.

Många förskolor och skolor lockas varje år till att delta och besöka utställningen *Pepparkakshus*. Under 2023 pausade ArkDes *Pepparkakshus* i och med ombyggnationen men med planen att återuppta den populära långköraren i våra nya publika rum 2024.

Tabell 1.5 Skolprogram

	2023	2022	2021
Antal skolprogram	74	46	34
Antal deltagare	2 381	1 292	299
-varav lärare	151	86	58
Klasser på egen hand	61	317*	105

*Varav 220 under utställningen *Pepparkakshus*

Program på annan ort

ArkDes medarbetare har under året varit inbjudna till olika arenor för att hålla föredrag och delta i paneler. Ämnena har varit kopplade till ArkDes mångfacetterade verksamhet och områden och har exempelvis berört uppdraget *politik för gestaltad livsmiljö*, praktiktäna- och arkitekturhistorisk forskning samt nationella och internationella sammanhang kopplade till utveckling inom museisektorn och kulturarv. Målgrupperna har varit tjänstepersoner och politiker vid statliga myndigheter, kommuner, länsstyrelser och departement, men även akademi och privata aktörer, såväl i Sverige som internationellt. Som exempel deltog och arrangerade ArkDes en session om gestaltad livsmiljö under Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionen vid konferensen *Frihet att skapa* i Umeå, föreläste om praktiktäna forskning för Mälardalens universitet, deltog på Museernas Vårmöte i en paneldiskussion om forskning på museer, gav introduktioner till *politik för gestaltad livsmiljö* för universitet och kommuner och föreläste ArkDes om uppföljningsrapporten av *politik för gestaltad livsmiljö* under Samhällsbyggnadsdagarna 2023, i arrangemang av Länsstyrelsen i Norrbotten.

Med ArkDes deltagande i fysiska program på annan ort eller digitala föreläsningar och evenemang når myndigheten ut med sin kunskap. Dessutom får människor möjlighet att mötas för att tillsammans dryfta gemensamma frågor. Ett exempel på det senare var *En dag för allmänt bruk* i det praktiktäna forskningsprojektet *För allmänt bruk* i Robertsfors dit flera hundra personer kom, varav många stannade hela dagen.

1.5 Identitet och media

Samverkan och nätverk

Myndigheten ska särskilt samverka på nationell, regional och lokal nivå med andra berörda myndigheter, museer och enskilda aktörer, däribland det civila samhällets organisationer. Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Ur ArkDes instruktion

ArkDes agerar och bidrar i nationella och internationella miljöer, nätverk och forskningsprojekt inom arkitektur och design. Genom kontaktnät, noder och nätverksnoder kan ArkDes expertis och samlingar nå ut till olika målgrupper och verka för en större förståelse för arkitekturens, formens och designens betydelse. Vår bedömning är att ArkDes är en efterfrågad och välkänd aktör inom området.

En viktig samverkan för ArkDes är inom *politik för gestaltad livsmiljö*. ArkDes deltar i Rådet för hållbara städer tillsammans med tolv andra myndigheter och organisationer, håller i nodnätverk och samverkar med Boverket, Statens konstråd och Riksantikvarieämbetet bland annat genom i den årliga konferensen om gestaltad livsmiljö. Den samverkansplattform som Rådet för hållbara städer utgör är ett mycket viktigt forum för ArkDes arbete med att verka för att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle, med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Mot bakgrund av de utmaningar Sverige har i att främja den gröna omställningen och att skapa platser där människor vill leva och verka, har ArkDes under året koncentrerat en stor del av sin samverkan till norra Sverige. Prioriteringen har varit gemensam för samtliga myndigheter inom Rådet för hållbara städer. *Visioner i norr*, var ett gemensamt projekt och ett direkt svar på EU:s stora satsning på *New European Bauhaus*. Det avrapporterades i halvårsskiftet 2022 och sedan dess har förberedelser pågått för en del två. Rådet för hållbara städer har därefter beslutat att ArkDes ska projektleda arbetet.

ArkDes har med sin expertis bland annat bidragit till EU-konferensen *Frihet att skapa* i Umeå, anordnad av Kulturdepartementet. Ett halvår senare, som en avslutande del av Sveriges ordförandeskap i EU, var ArkDes värd för ett seminarium om *politiken för*

gestaltad livsmiljö och *New European Bauhaus* då beslutsfattare, forskare och praktiker från den kreativa sektorn samlades för att diskutera kulturens, designens och de kreativa näringarnas roll i omställningsarbete till ett hållbart samhälle. Vidare har ArkDes bland annat bidragit till Rådet för hållbara städers nätverk i Norrbotten och Västerbotten och till konferensen *Gestaltad livsmiljö i snörika samhällen* i Kiruna.

Inom ramen för projektet *Street Moves*, som drivs i samverkan med Vinnova, har ArkDes tillsammans med ett stort antal kommuner över hela Sverige, med designteam och inte minst tjänstepersoner och befolkningen i de olika kommunerna testat olika möjligheter för att göra gator hållbara och fulla av liv.

Som en del av ArkDes satsning på samisk arkitektur valde museet, som ansvarig för den nordiska paviljongen på arkitekturbiennalen i Venedig 2023, att anlita Joar Nango, en av få samiska arkitekter, som gjorde en mycket välrecenserad och uppskattad installation. I det långsiktiga samarbetet med Nasjonamuseum i Norge och Arkkitehtuurimuseo i Finland, som driver den nordiska paviljongen tillsammans med ArkDes, skapas värdefull kunskap om arkitektur i Sápmi. ArkDes har även fortsatt att sprida den kunskap som byggts upp inför utställningen och publikationen *Kiruna Forever* samt kunskap om ursprungsbefolkningars arkiv, med fokus på samiska frågor genom föreläsningar i bland annat USA och i Nederländerna.

Utöver ArkDes satsning på samverkan med norra Sverige och frågor kopplade till Sápmi har ordinarie samverkan med akademien genom återkommande föreläsningar genomförts, liksom handledning av fem praktikanter från universitet och högskola. Museets medarbetare har också diskuterat musei- och forskningsfrågor i media, vid Museernas vårmöte, liksom vid *Museum summit 2023* i Hong Kong.

ArkDes samverkar även med andra museer och organisationer genom professionella forum och nätverk såsom Samlingsforum, Forum för utställare och Centralmuseernas olika nätverk och råd. En vanlig form av samarbete sker i anslutning till myndighetens utställningsproduktioner. Eftersom museet hållit stängt under hösten, och innan dess dragit ner på sin utställningsverksamhet för att satsa mot öppningen 2024 är antalet samarbeten inom utställningsproduktionerna färre än tidigare år. Värt att lyfta fram av internationella samarbeten är vandrigen av ArkDes utställning *Weird Sensation Feels Good: The World of ASMR* som under 2022 och 2023 visats på Design Museum i London. Utställningen kommer att fortsätta att vandra internationellt. En annan viktig insats under året är utställningen *Girjegumpi: The Sámi Architecture Library*, av Joar Nango med flera i den nordiska paviljongen på arkitekturbiennalen i Venedig.

ArkDes Vänner

Samarbetet med ArkDes Vänner är ett kontinuerligt och givande utbyte. Under året anordnades bland annat en resa till Venedig för att besöka den nordiska paviljongen på

arkitekturbiennalen. ArkDes vänner fick på plats en visning av ArkDes intendent för utställningen. Andra uppskattade evenemang har varit besök och visningar av ombyggnationen av Sankt Paulskyrkan vid Mariatorget och den nyinvigda Wisdomebyggnaden vid Tekniska museet ritad av Elding Oscarson. Stipendiet via Google Grants fortgår och går via ArkDes Vänner.

Medialt genomslag och digital räckvidd

Mediarelationer och PR är en viktig del av ArkDes kommunikationsarbete, där fokus är att synliggöra och stärka ArkDes varumärke och identitet kring arkitektur, design och politikområdet *gestaltad livsmiljö*, digitalt, för aktiviteter på Skeppsholmen och ute i landet.

Under året har ArkDes, med bakgrund i de praktiktäna forskningsprojekt som pågått runt om i landet fokuserat på att nå ut till lokalmedia. Arbetet har gett goda resultat och lett till ett antal positiva artiklar i bland annat Vimmerby Tidning, Barometern OT och Norran. Ett fokusområde har varit det praktiktäna forskningsprojektet *Street Moves*, som handlar om att förändra gaturummet, från dagens bilcentrerade gator till att tillgodose flera funktioner. Även ArkDes forskningssatsningar *Power of Places* i Malmö och *För allmänt bruk* i Robertsfors kommun har fått medialt genomslag. ArkDes har dessutom lyft resultaten av rapporten *Ingenmansland: En förstudie om det svenska flyktmottagandets arkitektur*, en rapport som kartlade de fysiska platser och miljöer som personer på flykt möter när de kommer till Sverige, vilket resulterade i ett större reportage i tidningen ETC.

Under hela mars månad samarbetade ArkDes med Stockholms Kvinnohistoriska som under ett antal veckor huserade i utställningsrummet *Boxen*. I anslutning till internationella kvinnodagen gav pressarbetet kopplat till detta fina inslag i bland annat Sveriges radio.

I samband med *Stockholm Design Week* arrangerade ArkDes två större pressträffar. Totalt kom ett 50-tal svenska och internationella journalister som fick information om ArkDes nyöppning 2024 och utställningen *Tham & Videgård - Om: Arkitektur*.

I mars bjöds SVT Kulturmyheterna in för att göra ett reportage om arbetet bakom kulisserna samt om arbetet med det nya museet 2024. Resultatet blev ett längre reportage med rubriken *ArkDes byggs om – källararkiv ställs ut för första gången*. I samband med publiceringen av reportaget i SVT gick museet även ut med en pressrelease kopplat till nyöppningen vilket resulterade i flertalet artiklar i riks- och lokalmedia.

I mitten av maj öppnade det mobila biblioteket *Girjegumpi: The Sámi Architecture Library*, av den samiska arkitekten Joar Nango, som är årets bidrag till arkitekturbiennalen i

Venedig. Utställningen har genererat ett stort antal artiklar både i svensk och internationell media, som till exempel Dezeen och FRAME.

Årets konferens om gestaltad livsmiljö och pristagarna i *Årets strålkastare*, se kapitel 5.2, uppmärksammades av tidningen Arkitekten.

Tabell 1.6 Omnämmande i artiklar, bloggar, etermedia

	2023	2022	2021
Antal omnämmanden	800	1 318	1 009

Källa: *Notified* och Mediearkivet

Museets fokusområden kopplat till pressarbetet har fallit väl ut. Den årliga pepparkakshusutställningen, som alltid genererar ett stort medialt genomslag, genomfördes inte eftersom museet höll stängt. Det resulterade i cirka 40 procent färre antalet artiklar i jämförelse med tidigare år. Tack vare strategiskt pressarbete lyckades museet ändå uppnå bra resultat med positiv och bred spridning och uppmärksamhet i hela landet och internationellt.

Digitala fokusprojekt och digital räckvidd

ArkDes digitala kanaler används för att informera om verksamheten, locka besökare och nå ut till en bred publik. Digitala kanaler fungerar som en naturlig förlängning av myndighetens roll som mötesplats samt används för att analysera användarutvecklingen och öka myndighetens närvaro. ArkDes använder fyra digitala plattformar: hemsidan *arkdes.se*, Instagram, Facebook och LinkedIn och täcker olika behov och målgrupper. ArkDes har två Instagramkonton där *@arkdes_collections* fokuserar på att visa upp samlingarna och det arbete som pågår bakom kulisserna i och med återöppningen och den nya samlingsutställningen, medan huvudkontot *@arkdes* kommunicerar övrig verksamhet. Myndighetens kommunikation kopplat till den nya samlingsutställningen på dessa konton har också gett positivt resultat.

En projektgrupp inom myndigheten har arbetat fram en strategi för att stärka myndighetens digitala närvaro, där en ny webbplats varit första prioritet. I augusti påbörjades arbetet med en ny webbplats som planeras att lanseras i en första version i januari 2024.

ArkDes huvudsakliga prioriteringar för den nya webbplatsen är dels att bygga en robust struktur, öka tillgänglighet och att vara ArkDes digitala skyltfönster för verksamhetens olika delar, dels att återspegla ArkDes nya besöksupplevelse och grafiska identitet. I arbetet ingår även att verka för att attrahera en bredare publik och nya målgrupper. En strategi för sökordsoptimering ska implementeras och sökordsmarknadsföring har inletts och ett nytt analysverktyg för den nya webbplatsen kommer att implementeras från 2024.

ArkDes har tagit ett antal strategiska beslut kopplat till de digitala kanalerna. Förutom arbetet med hemsidan, pausade myndigheten sin betalda marknadsföring i sociala medier i slutet av april. Räckvidden på Facebook har således minskat radikalt vilket syns tydligt i resultaten i tabellen nedan. Då museet inte heller visade den populära pepparkakshusutställningen minskade också räckvidden på sociala medier i övrigt. Myndighetens Facebooksida var hackad under perioden 3 november 2023 – 11 december 2023. Detta bidrog ytterligare till minskad aktivitet på Facebook och att antalet följare inte ökade nämnvärt under 2023. ArkDes har mot bakgrund av ovan gjort ett strategiskt val att prioritera användande av LinkedIn som kanal för myndighetens arbete inom *politikområdet gestaltad livsmiljö*. Prioriteringen har resulterat i att myndighetens räckvidd på LinkedIn har ökat markant.

Inom ramen för *Street Moves* togs en digital resurs fram i form av en kunskapsbank. Kunskapsbanken, en undersida till *arkdes.se*, sammanställer lärdomar från projektet. Den syftar till att verka för kunskapsspridning kring hur våra gator och gemensamma rum kan utformas för att bli mer levande och hälsosamma. Kunskapsbanken lanserades i juni 2023 och under de dryga 6 månader den var live nådde 3 244 unika besökare och 9 734 visningar.

Det kan konstateras att det arbete myndigheten har inlett med att arbeta igenom den digitala närvaron är väl prioriterat och kommer att ge ytterligare resultat kommande år när den nya hemsidan är på plats som navet för information och kunskap om museets samlingar och ämnesområden.

Tabell 1.7 Användarutveckling, räckvidd och besökare i digitala kanaler, antal

	2023	2022	2021
<i>ArkDes.se</i>	114 127	252 969	170 123
Facebook användarutveckling	16 363	15 113	13 660
Facebook räckvidd	491 001	3 739 770	1 610 895
Instagram <i>arkdes</i> användarutveckling	28 789	27 580	24 944
Instagram <i>arkdes</i> räckvidd	353 062	1 244 470	1 039 212
Instagram <i>arkdes_collections</i> användarutv.	9 689	9 360	8 894
Instagram <i>arkdes_collections</i> räckvidd	172 057	154 893	286 483
LinkedIn besök <i>ArkDes +ArkDes Think Tank</i>	3 753	1 570	- **
LinkedIn räckvidd <i>ArkDes +ArkDes Think Tank</i>	118 819	41 445	- **

** Uppgifter saknas för 2021 för LinkedIn besökare och räckvidd för ArkDes och ArkDes Think Tank då inga mätningar gjordes för dessa kanaler.

1.6 MU-ersättning

Återrapporteringskrav Medverkans- och utställningsersättning

Återrapporteringskrav enligt regleringsbrevet:

Statens centrum för arkitektur och design ska mot bakgrund av gällande avtal mellan staten och berörda konstnärorganisationer om konstnärers medverkan och ersättning vid utställning av konstverk (MU-avtalet) särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med avtalet.

Utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med MU-avtalet

Myndigheten ska enligt gällande avtal mellan staten och berörda konstnärorganisationer om ersättning vid utställning av konstverk, särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer. ArkDes har under 2023 betalat inte ut någon MU-ersättning.

Tabell 1.8 Utbetalad ersättning till konstnärer MU-avtalet (tkr)

	2023	2022	2021
Utbetalad ersättning	0	0	113

1.7 Analys och bedömningar av verksamhetens resultat och dess utveckling inom den publika verksamheten

ArkDes har under året haft en omfattande verksamhet, trots stängning för ombyggnation. Fokus har legat på att nå ut till den unga publiken, utvecklingsarbete kopplat till återöppningen i juni 2024 samt att utveckla och genomföra en mängd utställningar och pedagogiska aktiviteter. Museets arbete i nationella och internationella sammanhang har stärkt dess position som en central aktör inom arkitektur, form och design.

Trots att ArkDes bara haft öppet 60 procent av året, har museets skolprogram, visningar och familjeverksamhet nått ut till långt fler besökare än under 2022. ArkDes rapporterar en stor andel förstagångsbesökare under 2023. ArkDes har samarbetat med andra organisationer för att utveckla sin programverksamhet och kunnat erbjuda publiken ett brett spann av aktiviteter. Särskilt värt att lyfta fram är *Bygg din lekplats*, samarbetet med Stockholms Kvinnohistoriska och museets satsning på ett skolprogram inom gestaltad livsmiljö.

ArkDes har producerat flera utställningar och aktiviteter, inklusive deltagande i internationella evenemang, där *Girjegumpi: The Sámi Architecture Library* av Joar Nango

presenterades i den nordiska paviljongen på arkitekturbiennalen i Venedig, har lämnat avtryck.

ArkDes har arbetat aktivt med att stärka sin identitet och närvaro i media. Detta innefattar samarbeten både på nationell och internationell nivå samt deltagande i forskningsprojekt och nätverk inom arkitektur och design. ArkDes har prioriterat att stärka sin digitala närvaro genom framtagandet av en ny webbplats, samt fortsatt samarbete med olika organisationer för att främja arkitektur och design. ArkDes driver projekt som *Street Moves* och har bidragit till konferenser kopplat till EU-ordförandeskapet och andra internationella evenemang.

Sammantaget kan konstateras att ArkDes har lyckats väl med att nå ut med verksamheten, gjort väl valda prioriteringar kopplat till utvecklingsarbete och återöppningen och lagt en bra grund för ett fortsatt utvecklingsinriktat arbete kommande perioder. Arbetet med den publika verksamheten vid ArkDes bedöms ha bidragit till att stärka arkitekturens, formens och designens ställning i samhället.

2. Samlingar och kunskap

2.1 Uppgift

Statens centrum för arkitektur och design ska stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen och för samhällsutvecklingen.

Myndigheten ska vårda, förteckna, vetenskapligt bearbeta och genom nyförvärv berika samlingarna och hålla samlingarna tillgängliga för allmänheten.

Myndigheten ska bidra till kunskapen om en hållbar samhällsutveckling.

Myndigheten ska följa utvecklingen av arkitektur och design och verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra.

Myndigheten ska förmedla kunskap inom sitt verksamhetsområde.

Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete

Ur ArkDes instruktion

Under 2023 beslutade myndigheten en ny förvaltningspolicy för samlingarna med tillhörande strategier och processbeskrivningar. ArkDes förvärvspolicy ligger till grund för all förvärvsverksamhet.

2.2 Samlingarnas tillväxt och bearbetning

Samlingarna omfattar cirka fyra miljoner föremål, från teckningar, skisser, handlingar och referensmaterial till böcker, fotografier, diabilder, film- och ljudinspelningar, modeller och andra tredimensionella föremål. Samlingen räknas som en av världens största arkitektursamlingar. Samlingen sträcker sig från 1850-talet till nutid, men den mest omfattande delen av samlingen rör tiden mellan 1930 och 1970.

Stora delar av samlingen är okatalogiserad, vilket gör den svår att sammanfatta. Inför den nya samlingsutställning pågår en omfattande inventering och beforskning av samlingen som genomförs av museets intendent. Inventeringen har synliggjort material som tidigare varit otillgängligt och resulterat i en större förståelse för vilka luckor som finns i samlingen.

ArkDes förvärvspolicy ligger till grund för all förvärvsverksamhet, både uppsökande förvärv och emottagande av donationer. Policyn fokuserar på att strategiskt fylla de luckor som finns i samlingen, till exempel kvinnors bidrag till konstformen och samtida svensk arkitektur. Under 2023 fokuserade förvärvsverksamheten särskilt på att förvärva föremål som kan visas i den kommande samlingsutställningen.

Under året tog ArkDes emot 19 samlingar av varierande omfattning. Exempelvis en samling av arkitekten Abelardo Gonzalez, som tidigare inte funnits representerad i

samlingen, och arkivet från organisationen Bo i Gemenskap. ArkDes tog även emot en större boksamling efter Hans Asplund och ett antal fotosamlingar.

Beslutade förvärv under 2023

Erik Lundberg, boksamling
Bo i Gemenskap, handlingar och fotografier
Rikard Rotstein, skisser och ritningar
Alessandro Ripellino, skisser och ritningar
Ulrik Samuelsson, skisser och modeller
Thorbjörn Andersson, skisser och ritningar
Hans Asplund, boksamling
Abelardo Gonzalez, skisser, ritningar och fotografier
Margareta Garpendahl, handlingar och fotografier
Tham & Videgård, modeller
Hans Ragnar Mathisen, grafiska tryck
Jörgen Berg, en publikation
Hauschild+Siegel Architecture AB, modeller och foton
OKK+, illustrationer
Anders Wilhelmsson, modeller
General Architecture Sweden AB, modeller, ritningar och foton
Krupinski Krupinska Arkitekter AB, handlingar och foton
Sten Vilson, fotografier
Interiors Matter, fotografier

Under 2023 beslutade myndigheten en förvaltningspolicy för samlingarna med tillhörande strategier och processbeskrivningar. Policyn lägger grund för ett långsiktigt arbete med att förbättra, både bevarandet av och tillgänglighet till, samlingarna. Under 2023 inleddes även en översyn av samlingarnas fysiska tillstånd för planering av vård- och konserveringsinsatser inför samlingsutställningen. Cirka 530 föremål synades.

ArkDes genomförde även ett inventeringsprojekt av det okatalogiserade materialet där stora samlingar ordnades och förtecknades. Under projektet förtecknades samlingar från arkitekterna Bengt Hidemark (1924–2016), Bengt Lindroos (1918–2010), Carl Nyrén (1917–2011), Léonie Geisendorf (1914–2016), Ove Hidemark (1931–2015), Ralph Erskine (1914–2005) samt företaget Naturvårdsbyrån. Sammanlagt ordnades och förtecknades cirka 21 000 ritningar, 68 000 handlingar, 120 modeller och 31 000 foton.

Arbetet omfattade:

- Antal ordnade handlingslådor: 681
- Antal ordnade mappar: 295
- Antal ordnade fotolådor: 311
- Antal ordnade modeller: 120
- Antal ordnade rullar: 236

Inventeringen var en del i förberedelsen för att flytta delar av samlingarna till nya och mer lämpade magasinslokaler. Flytten är framskjuten till 2024, på grund av försening hos den nya hyresvärden, Svensk Museitjänst.

I arbetet för att främja god forskningsmiljö har under 2023 fokus lagts på kunskapsuppbyggnad kring samlingarna för att kunna tillhandahålla en bra infrastruktur för forskare, se vidare under kap. 3.3 Samlingsforskning.

2.3 Förmedling av samlingarna

ArkDes samlingar tillgängliggörs genom olika former av digitala resurser, utlån ur samlingarna, utställningar och forskarservice. För att förmedla nyupptäckt material på ett lättillgängligt sätt och för att nå ut till fler, startades år 2018 instagramkontot *@arkdes_collections*. Det har resulterat i att ArkDes når ut till en bred och internationell publik. Vid årets slut nåddes 172 057 (154 893) personer, vilket är en ökning med 11 procent sedan förra året. På kontot har digitaliserade föremål ur samlingarna publicerats, och urvalet har, i så stor utsträckning som möjligt, en koppling till händelser på museet som utställningar, program och boksläpp, men även aktuella händelser i samhället.

Samlingarna förmedlades även genom utlån till andra museer, där de utlånade verken ingår i deras utställningar. ArkDes samlingar lånades ut till utställningar på Nationalmuseum och Skissernas museum i Lund.

ArkDes arbetade under våren tillsammans med olika grupper som testpublik till den kommande samlingsutställningen: lärare, museipersonal, nyinflyttade och nya svenskar, arkitekter samt allmänna museibesökare. Vid olika tillfällen har grupperna bjudits in och tagit del av det pågående arbete inför samlingsutställningen. Målsättningen med dessa tillfällen har varit att fånga upp spontana reaktioner för att förstå hur ArkDes kan arbeta för att nå en bredare publik.

Unboxing är ett programkoncept som ArkDes utvecklat för samlingsutställningen som öppnas 2024. Oförtecknade föremål från museets magasin upptäcks tillsammans med publiken. Visningen är en möjlighet för museet att visa upp oupptäckta delar av ArkDes samling samt låta publiken få en bättre förståelse för hur arbetet bakom kulisserna går till. Under 2023 gjordes fem evenemang för att testa det nya visningskonceptet. Se mer under Publik verksamhet.

2.4 Forskarservice

ArkDes forskarservice är en välanvänd resurs för allmänheten för att ta del av specifika delar av samlingarna. Forskarservice kontaktas till lika delar av arkitekter, studenter och akademiska lärare och allmänintresserade besökare. Frågorna kan röra renoverings-, ombyggnads- eller utbyggnadsprojekt, att hitta material till publikationer eller vara av akademiskt intresse. Fram till slutet av augusti 2023 togs 216 forskarbesök emot på plats. Forskarservice stängde i augusti i samband med ArkDes ombyggnation, vilket förklarar något lägre siffror.

Tabell 2.1 Forskarservice

	2023	2022	2021
Antal besökare i Forskarservice	216	259	183
Antal forskarförfrågningar via mail	401	323	490
Antal bildbeställningar	175	395	237

2.5 Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster

Återrapportering Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster

Återrapporteringskrav enligt regleringsbrevet:

Statens centrum för arkitektur och design ska redovisa resultat av arbetet med digitalisering av myndighetens samlingar och den digitala förmedlingen av verksamheten. Av redovisningen ska framgå; samlingarnas storlek, inklusive årets tillväxt, hur stort antal och andel av samlingarna som är digital, varav andelen som är digitalt tillgänglig till exempel i egna produktioner eller för vidareutnyttjande av andra aktörer. Vidare ska framgå kostnaderna för såväl digitalisering som digital förmedling och hur stor del av resultatet som härrör från den medelsförstärkning för ändamålet som myndigheten har tilldelats.

Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster

Digitaliseringen av samlingarna delas in i löpande digitalisering, genom interna och externa beställningar av högupplösta digitala bilder, och i strategisk digitalisering inom specifika projekt. ArkDes digitaliserade samlingar tillgängliggörs via ArkDes hemsida, instagramkontot @arkdes_collections, kulturarvsportalen *Digitalt Museum*, den nationella aggregatorn *K-samsök* samt söktjänsten *Kringla* och i den europeiska kulturarvsportalen *Europeana*.

Till den strategiska digitaliseringen hör konverteringen av ca 50 000 glasnegativ som ingår i fotografen Sune Sundahls samling. Projektet har pågått sedan år 2018. Hittills har 48 460 glasnegativ digitaliserats, varav 47 851 finns tillgängliga via *Digitalt museum*. Under 2023 fortsatte ArkDes digitaliseringen av fotograf Rolf Hintzes samling

samt ett arbete med att tillgängliggöra ett kurerat urval ur Sigurd Lewerentz ritningsarkiv i form av en interaktiv digital visualisering. ArkDes har, om än i begränsad omfattning, fortsatt med att tillgängliggöra samlingarna på Wikimedia Commons och Wikipedia. Totalt finns nu 2 404 bilder från ArkDes tillgängliga via Wikimedia Commons.

Tillsammans med Stockholms Kvinnohistoriska och Wikimedia Sverige arrangerade ArkDes under våren 2023 tre skrivstugor om kvinnor och arkitektur, under vilka ett flertal nya biografiska artiklar om kvinnliga arkitekter publicerats på Wikipedia. De 460 wikipediasidor på 37 olika språk som innehåller bilder ur ArkDes samlingar har för närvarande runt 173 000 sidvisningar per månad.

Tabell 2.2 Digitalisering av samlingarna och digital förmedling

	2023	2022	2021
Digitalisering			
Samlingarnas storlek (ca. antal föremål)	≈ 4 000 000	≈ 4 000 000	≈ 4 000 000
-varav årets tillväxt (ca. antal föremål)	≈ 350	≈ 750	≈ 500
-varav årets tillväxt (antal förvärv)	19	7	16
Antal registrerade poster i samlingsförvaltningssystemet	458 604	451 508	<i>ej redovisat</i>
-varav antalet föremål som finns digitaliserade i form av strukturerat kataloginformation samt tillhörande digital representation. ¹	84 600	73 137	<i>ej redovisat</i>
Andel av samlingarna som är digitaliserade	2,11%	1,82%	<i>ej redovisat</i>
Antal poster tillgängliga för allmänheten	230 790	217 266	201 190
-varav antal digitaliserade föremål som är digitalt tillgängliga för allmänheten. ²	65 340	59 688	44 085
Andel av samlingarna som är digitalt tillgängliga för vidareutnyttjande	1,63%	1,49%	1,10%
Digital förmedling			
Nedladdningar från Digitalt Museum	15 542	14 940	12 620
Antal sidvisningar Digitalt Museum	188 932	138 873	120 443
Antal bildfiler på Wikimedia Commons	2 404	2 305	<i>ej redovisat</i>
Antal sidvisningar på Wikipedia	≈ 2 000 000	≈ 1 000 000	<i>ej redovisat</i>

¹ Motsvarar antalet registrerade poster i Primus som innehåller minst en bild.

² Motsvarar antal poster med nedladdningsbar bild på Digitalt Museum

Som nämnts ovan är stora delar av samlingarna idag okatalogiserade, varav samlingarnas storlek inte kan redovisas med exakta siffror. ArkDes räknar föremål i samlingarna som digitaliserade när de finns registrerade i samlingsförvaltnings-systemet med strukturerad katalogdata samt har minst en digital representation, oftast en digital bild. Skillnaden på andelen av samlingarna som är digitaliserade och andelen av samlingarna som finns tillgängliga för vidareutnyttjande genom andra aktörer beror på begränsningar genom upphovsrättslagen.

ArkDes använder samlingsförvaltningssystemet *Primus* för att registrera och katalogisera samlingarna. Strax över 458 000 poster är registrerade i *Primus*, varav cirka 230 000 är publikt tillgängliga på plattformen *Digitalt Museum*. Samlingarna på *Digitalt Museum* når drygt 3 900 användare per månad. Det tillgängliga materialet är högupplösta bilder och textinformation såväl som strukturerad data. Informationen kan fungera som referenser för kunskapsuppbyggnad även utanför ArkDes egen verksamhet via webbplatsen *KulturNav*. Genom *KulturNav* kan ArkDes publicera data som länkad öppna data för att länka ihop information med andra museisamlingar och kulturarvsdata.

Väl medvetna om satsningen mot strukturerad och länkad öppna data som förespråkats i utkastet till en nationell strategi för digitalisering av kulturarvet har ArkDes ansökt om 2,5 miljoner kronor för projektet *Ett nätverk av platser*, i syfte att förse samlingarna med strukturerad geografisk data och på så sätt göra dem tillgängliga för fler tvärdisciplinära forskningsfrågor.

ArkDes deltar, både i styrgruppen och med andra resurser, i projektet *Digitala museilyftet*, en nationell satsning för att öka kunskap och kompetens inom digitalisering och digitalt tillgängliggörande i den svenska museisektorn, något som påbörjades 1 september 2023.

Under 2023 slutfördes även upphandlingen för digitala tjänster. Efter det intensifierades arbetet med ArkDes nya webbsida, som blir ett stabilt och smidigt verktyg för att tillhandahålla information och berättelser om samlingarna, samt bjuder in till vidare fördjupning.

Kostnader för digitalisering och digital förmedling

Digitaliseringsverksamheten på ArkDes var före år 2022 begränsad till externa fotbeställningar och digitaliseringen av Sune Sundahls fotosamling. Mot bakgrund av detta härrör resultaten för digitalisering och digital förmedling som redovisas i detta avsnitt till största del från den medelsförstärkning för ändamålet som myndigheten har tilldelats inom ramen för förvaltningsanslaget. Det specifika redovisningskravet om kostnader för digitalisering och digital förmedling tillkom också i samband med

medelsförstärkningen och ArkDes har tidigare inte specificerat kostnaderna för digitalisering och digital förmedling i sin helhet.

Tabell 2.3 Kostnader för digitalisering, tkr

	2023	2022
Kostnader för digitalisering	2 558	1 412
Kostnader för digital förmedling	321	159
Totalt	2 879	1 571

Efter uppstart och organisering av arbetet intensifierade ArkDes insatserna inom digitalisering under 2023. Kostnader för digitalisering och digital förmedling ökade därmed. I årsredovisningen 2022 redovisades en post för övriga kostnader som nu, mer korrekt, räknats in i kostnaden för digitalisering. Motsvarande omräkning har gjorts för år 2022.

2.6 ArkDes bibliotek

ArkDes biblioteksbestånd består av en unik blandning av donerade böcker som tillhör arkitekter och inköpt litteratur, där det förstnämnda också utgör en viktig del av ArkDes samlingar. Ambitionen är att vara ett arkitekturbibliotek för alla och att nå ut med text och bild om arkitektur, både på papper och digitalt. Böcker finns i de publika rummen och är tillgängliga via fjärrlån. För att sprida kunskap om arkitektur och design till unga satsade ArkDes bibliotek på att tillhandahålla en variation av böcker för barn på flera håll i byggnaden. Att läsa tillsammans uppfattar ArkDes som en populär aktivitet för besökarna.

Tabell 2.4 Antal utlån

	2023	2022	2021
Utlånade böcker (initiala och omlån)	1 368	2 064	2 472
Fjärrlån	61	145	114

Fjärrlån är viktigt för kunskapsförmedling av ArkDes samling och gör biblioteket tillgängligt för hela Sverige, Norden och bibliotek utomlands; i första hand i Europa. Biblioteket erbjuder dessutom fördjupning i samband med utställningar. Bibliotekets bestånd utökas kontinuerligt med donationer och inköp.

Tabell 2.5 Antal besök i bibliotek

	2023	2022	2021
Antal besökare	1 441	2 479	1 402
Antal visningar*	2	10	7

*redovisas även under visningar Publik verksamhet

Då ArkDes, inklusive biblioteket, varit stängt under hösten har såväl antalet utlån som antal besökare i biblioteket minskat.

2.7 Analys och bedömningar av verksamhetens resultat och dess utveckling inom samlingar och kunskap

ArkDes samlingar, som är en av de största arkitektursamlingarna i världen, är en ovärderlig kunskaps- och inspirationskälla för myndighetens publik. Intresset från såväl allmänheten som forskare ökar stadigt i takt med att både föremålen och kunskapen om samlingarna tillgängliggörs.

Samlingarnas storlek är en utmaning i sig, som kräver ett långsiktigt arbete över flera decennier, med både fysisk samlingsförvaltning och digitalisering för att öka tillgängligheten för forskare och allmänhet. Även den stora variationen i samlingarna, som spänner från konstnärligt högkvalitativa akvareller över fragila tredimensionella modeller till fragment av korrespondens eller notiser, ställer höga krav på både fysisk och digital samlingsförvaltning och katalogisering.

Den tydliga prioriteringen av arbetet med samlingarna har legat till grund för en utveckling av arbetsätt och lett till fördjupad kunskap om samlingen, samlingsförvaltning och digitalisering. Mot bakgrund av att områdena har varit eftersatta under lång tid har ArkDes under 2023 kunnat bygga vidare på de goda resultat som nåddes 2022. Både digitalt och fysiskt fortsatte ArkDes att bygga en bättre och mer hållbar plattform för att göra större delar av samlingarna mer tillgängliga för allmänheten. Att besökssiffrorna till forskarservice och biblioteket är lägre, beror enbart på att båda resurser har varit stängda under hösten 2023.

Myndigheten nu har en övergripande samlingsförvaltningspolicy, som både visar på strategiska, långsiktiga prioriteringar samt innehåller detaljerade processbeskrivningar för olika delar inom samlingsförvaltning och tros vara en del i de goda resultaten. Myndigheten har även etablerat rutiner för syning och förebyggande konservering av samlingsmaterial som tidigare enbart gjorts tidvis. Myndigheten har fortsatt med ett kontinuerligt ordnings- och förteckningsarbete och fler okatalogiserade samlingar har blivit förtecknade och digitaliserade. ArkDes är väl förberett inför kommande samlingsflytt, som planeras till 2024.

Arbetet med den nya samlingsutställningen har intensifierats under året och myndighetens intendent deltog på flera internationella konferenser och berättade om sitt arbete och sina upptäckter i ArkDes arkiv.

Sammantaget bedöms arbetet med samlingar och kunskap vid ArkDes ha bidragit till att främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden. Tillgång till

myndighetens samlingar, och kunskap kring dessa, stärker människors möjlighet att på samma villkor delta i debatten om formens och designens betydelse och att känna individens och kreativitetens vikt för utformningen av världen vi lever i.

3. Forsknings- och utvecklingsinsatser

3.1 Uppgift

Statens centrum för arkitektur och design ska stärka kunskapen om och främja intresset för arkitekturens, formens och designens värden och betydelse för individen och för samhällsutvecklingen.

Myndigheten ska samverka på nationell, regional och lokal nivå med andra berörda myndigheter, museer och enskilda aktörer, däribland det civila samhällets organisationer.

Myndigheten ska bidra till kunskapen om en hållbar samhällsutveckling.

Myndigheten ska följa utvecklingen av arkitektur, form och design och verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor.

Myndigheten ska bedriva internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Ur ArkDes instruktion

Myndigheten ska verka för ökad kunskap grundad på forskning och samverkan med andra, exempelvis universitet och högskolor. ArkDes forsknings- och utvecklingsinsatser omfattar praktikinära forskning som sedan 2018 finansieras via anslag 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet samt samlingsforskning som finansieras via förvaltningsanslaget. Dessutom bedrivs vid ArkDes externfinansierad forskning i de båda forskningsgrenarna.

En uppdaterad policy för forskning vid ArkDes togs fram och fastställdes under året. Policyns syfte är att ange en riktning för arbetet inom forskning som bedrivs på ArkDes och ge en överblick över de grundläggande principer som styr arbetet. Forskning- och utvecklingsinsatser utgör grunden i en rik kunskapsunderbyggd verksamhet **och** är avgörande för samtliga av ArkDes områden.

3.2 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Återrapportering Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Återrapporteringskrav enligt regleringsbrevet:

Statens centrum för arkitektur och design ska redovisa hur myndigheten har använt eller fördelat medlen från anslag 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet som tilldelats myndigheten för att möjliggöra en forskningsfunktion för gestaltad livsmiljö.

Redovisningen ska omfatta:

-söktryck och beviljandegrad samt vilka strategiska överväganden som legat till grund för användningen och fördelningen av medel,

- vilka insatser som finansierats av anslaget under året,

- om och i så fall hur resultat från tidigare insatser har spridits till relevanta målgrupper och tillämpats i praktiken, och

-en resultatbedömning av genomförda insatser och hur dessa förväntas bidra till kulturområdet avseende gestaltad livsmiljö.

För att skapa och förvalta livsmiljöer som är hållbara, inkluderande, estetiskt tilltalande och funktionella, behövs flera perspektiv och kompetenser. I samarbete med andra aktörer bedriver ArkDes praktiktäna forskning inom arkitektur och design. Syftet är att pröva nya arbetssätt och uppfylla målen i *politik för gestaltad livsmiljö*.

Projekten bedrivs i egen regi eller genom utlysningar, så kallade *Open calls*. De genomförs tillsammans med beslutsfattare, näringsliv, kommuner, regioner, akademi och allmänhet i mindre samhällen och i större städer över hela Sverige. Genom arkitektur- och designprocesser undersöker olika team sätt att varsamt utveckla befintlig bebyggelse och använda lokal kunskap i samhällsutvecklingen. Målet är att öka förståelsen för hur arkitektur och design kan bidra till att skapa hållbara samhällen.

Idéerna testas genom att bland annat bjuda in lokala aktörer att aktivera tidigare otillgängliga platser eller genom att skapa fullskaliga prototyper. Resultaten från projekten sprids genom seminarier, undersökningar, användarintervjuer, rapporter och utvärderingar.

Strategiska överväganden som legat till grund för användningen och fördelningen av medel

ArkDes arbetar med att skapa förutsättningar för praktiktäna forskning med att utlysa och genomföra projekt och för att följa upp, utvärdera och sprida kunskap om resultaten. De medel som tilldelats ArkDes för att möjliggöra en forskningsfunktion för gestaltad livsmiljö fördelas därför på samtliga dessa områden med syfte att skapa en livlig, varaktig och praktikbaserad forsknings- och utvecklingsmiljö.

För att skapa goda förutsättningar för samverkan prioriterar ArkDes att skapa och upprätthålla relationer till andra aktörer inom fältet och verkar för samarbeten med andra organisationer. Med gemensamma krafter och medel ger ArkDes utlysningar, tillsammans med andra, en större påverkansmöjlighet och ett bättre resultat, likväl som att egna projekt förbättras av andra organisationer. ArkDes har verkat för att fortsatt utöka sina resurser för praktiktäna forskning genom exempelvis det Vinnova-finansierade projektet *Street Moves*.

Tabell 3.1 Insatser finansierade av ap. 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet, tkr

	2023	2022	2021
Open calls	1 166	1 500	1 220
Övriga driftskostnader	103	302	0
Konferenser och samverkan	1 035	1 411	524
Lönekostnader	2 695	1 786	3 245
Totalt	4 999	5 000	4 989

Genom att prioritera samarbeten och samfinansiering med andra myndigheter och organisationer, har andelen medel fördelade i *Open calls* minskat medan kostnaden för att skapa, leda samt utvärdera och följa upp projekt, i denna tabell uttryckt i lönekostnader, ökat. Det ligger i linje med ArkDes målsättning om att skapa en forskningsfunktion med en livlig, varaktig och praktikbaserad forsknings- och utvecklingsmiljö.

Söktryck och beviljandegrad

Utlysningen *Power of Places* genomfördes som ett samarbete mellan Malmö stad och ArkDes, med stöd av Malmö Förskönings- och Planteringsförening. I fokus för både utlysningen och Malmös parallella projekt *Malmö in the Making* stod stadsdelarna Rosengård och Nyhamnen, två platser med olika förutsättningar och behov. Platserna valdes utifrån det redan pågående arbetet inom stadsutveckling som Malmö stad långsiktigt bedriver i de båda stadsdelarna.

Som ett resultat av utlysningen inkom totalt 89 ansökningar från olika team, varav två team valdes ut. Teamen fick i uppgift att inventera platserna, utforska nya arbetssätt och utveckla fullskaliga prototyper som skulle kunna bli en utgångspunkt för omsorgsfull utveckling och förvaltning av de två områdena.

Ett annat centralt samarbetsprojekt var utlysningen *För allmänt bruk* som syftade till att undersöka metoder för hur kulturmiljön kan förvaltas och stärkas långsiktigt. Arkitekter, konstnärer, formgivare och antikvarier utforskade - tillsammans med lokalsamhället i Robertsfors - hur kulturarvet kunde bli en plats som tillhör alla boende och som stärker hela orten. Utlysningen *För allmänt bruk* stängde i april 2023 och genererade 35 ansökningar varav ett (1) team fick i uppdrag att ta fram en plan för byggnadens utveckling samt en metod för att förvalta den på ett sätt som gör att den kan förändras över tid och vara till gagn för lokala aktörer och allmänhet. Forskningsfrågan var: Vad behövs för att den gemensamma kulturmiljön ska kunna skapa nya värden och bidra med fördjupade perspektiv i samhällsutvecklingen? Utlysningen var ett samarbete mellan ArkDes, Riksantikvarieämbetet och Robertsfors kommun.

Hur resultat från tidigare insatser har spridits till relevanta målgrupper och tillämpats i praktiken

För att förenkla hanteringen av många aktörer som åiterrapporterar till ArkDes arbetar myndigheten fram metodstöd för systematisering. ArkDes prioriterar att få överblick över pågående projekt för att kunna analysera spridning och resultat av sina beviljade projekt. Arbetet syftar till att systematiskt samla in den kunskap som projekten producerar och säkerställa att ArkDes mål uppnås.

Parallellt med de större utlysningarna som beskrivs ovan har ArkDes bedrivit ett antal mindre projekt som listas nedan. Dessa rör praktiktäna forskningsprojekt som under

tidigare år blivit beviljade medel från ArkDes, och som under 2023 fått ytterligare medel beviljade för att kunna sprida den kunskap som byggts upp igenom projekten.

Under Tillväxtverkets landsbygdsvecka genomförde ArkDes, Region Dalarna och Gaia arkitektur en release av handboken *Att odla ett hembygdstorg* samt den tillhörande rapporten *Att odla ett torg i varje hembygd*. Publikationerna är en fortsättning på det tidigare, av ArkDes finansierade, projektet *Odla torg* som genomfördes 2021. Lanseringen skedde i form av ett digitalt seminarium som avslutades med ett panelsamtal. ArkDes har beviljat medel för spridning av resultat i projektet *Torghandboken*.

I rapporten *Ingenmansland: En förstudie om det svenska flyktingmottagandets arkitektur* har HallemarHejdelind på uppdrag av ArkDes studerat det svenska flyktingmottagandets arkitektur. Rapporten beskriver vilka fysiska miljöerna personer på flykt möter när de kommer till Sverige. För att sprida den kunskap som genererats hölls ett öppet offentligt seminarium och mediala insatser. Rapporten är nedladdningsbar på ArkDes hemsida.

Projektet *Gångbart* är ett samarbete med Kungliga Tekniska Högskolan som finansieras av Formas. Resultaten av projektet kommer att spridas vid evenemang som hålls på ArkDes under kommande år genom en slutrapport, en vandring längs undersökningsplatserna i Stockholm och en modell för offentliga evenemang.

Projektet *Street Moves* har omvandlat gaturum tillsammans med sex kommuner; Hultsfred, Härnösand, Södertälje, Göteborg, Helsingborg, och Umeå vars processer och resultat finns på kunskapsbanken streetmoves.arkdes.se. Designteamerna och kommunerna har genom *Street Moves* tagit fram prototyper till lösningar på frågor inom medborgarinflytande, mångfunktionella gaturum, hållbar mobilitet, inkluderande stadsplanering, biologisk mångfald, stadsgrönnska, delad mobilitet samt barns och ungas plats i staden. I enkätundersökningar i Hultsfred, Härnösand och Södertälje är 81 procent positiva till idén om att förändra gator med tillfälliga lösningar likt *Street Moves*.

Resultaten i Sverige har lett till att *Street Moves* metoder för behovsanalys och skissprocess testats i samarbete med San José, Kalifornien under hösten 2023. *Street Moves* resulterar i en kunskapsbank där varje testbädd presenteras genom process, resultat, projektorganisation samt bidragande lokala privata och offentliga aktörer. Vid projektavslut har sidan visats 9 734 gånger för 3 244 besökare. Under projektperioden publicerades 40 artiklar i lokal och regional press, tre artiklar i nationella medier och elva artiklar på internationella webbplatser och i tidskrifter.

Resultatbedömning av genomförda insatser och hur dessa förvänta bidra till kulturområdet avseende gestaltad livsmiljö

Resultaten och spridning av den praktiktäna forskningen har varit god och skett genom samverkan med andra kommunala, regionala och statliga aktörer och genom välbesökta seminarier, uppsökande verksamhet och dialog. Exempelvis uppskattas flera hundra personer ha deltagit när *En dag för allmänt bruk* genomfördes i Robertsfors. Drygt ett hundratal personer deltog i det digitala seminariet *Ingenmansland: En förstudie om det svenska flyktningmottagandets arkitektur* och tusentals besökare nådde den digitala kunskapsbanken för *Street Moves*. ArkDes insatser och bidrag till den praktiktäna forskningen för gestaltad livsmiljö har därmed nått en stor publik i stora delar av landet.

Årets arbete visar både på hur samarbete och samfinansiering mellan organisationer kan skapa bättre resultat. Genom ArkDes unika uppdrag sprider vi kunskapen i museets publika rum, genom konferenser och debatter och genom noder och nätverk. Arbetet bidrar till att uppfylla Rådet för hållbara städers uppdrag att skapa förutsättningar för myndighetssamarbete som bidrar till att mål 11, Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030. Sammantaget bedöms arbetet inom forsknings- och utvecklingsinsatser vid ArkDes ha skapat en forskningsmiljö som bistår i arbetet med att implementera *politik för gestaltad livsmiljö* och stärka arkitekturens, formens och designens ställning i samhället.

3.3 Samlingsforskning

I arbetet med att främja god forskningsmiljö kring samlingarna låg fokus under 2023 på att bygga en relevant infrastruktur för forskning (se vidare under 2.5 Digitalisering av kulturarv och utveckling av digitala tjänster). En del av detta arbete är framtagandet av en ny forskningspolicy som fastställdes i december 2023.

För att fördjupa museets kunskap inom en eller flera samlingar anlitas återkommande gästforskare som bedriver forskning inom specifika ämnesområden. Gästforskarna anlitas genom utlysningar och i urvalsprocessen ges företräde till forskningsprojekt inom ramen för ett ämnesområde eller en samling som ArkDes anser är aktuell att tillgängliggöra för en bredare publik. Under året initierades två projekt. Det första projektet kombinerar metoder inom antropologi och arkitekturhistoria för att undersöka arkitekturens sociala, kulturella och materiella roll i svenska företags- och industristäder under 1800- och 1900-talet. Det andra projektet fördjupar studier i Susanne Wasser-Tuckers samling och undersöker det sociala avtrycket i arkitekturproduktionen genom att fokusera på kvinnor i ArkDes samlingar.

Resultatet av båda dessa forskningsprojekt kommer att tillgängliggöras i ArkDes nya samlingsutställning.

3.4 Externfinansierade forsknings- och utvecklingsinsatser

ArkDes har genom projektet *Street Moves* tillsammans med en rad kommuner, privata aktörer och medborgare i Sverige verkat för plats specifika, inkluderande och utforskande designprocesser för att möta utmaningar kopplade till gaturummet. Det centrala i projektet *Street Moves* är en utforskande och inkluderande designprocess, byggd på dialog och delaktighet. Sedan *Street Moves* inleddes 2020, har sju kommuner påbörjat förändringsarbetet kring hur planering, gestaltning och förvaltning av framtidens gaturum kan se ut. Deltagande kommuner är Stockholm, Göteborg, Helsingborg, Umeå, Hultsfred, Härnösand och Södertälje. Vidare har det framgångsrika projektet *Street Moves* erhållit tilläggsfinansiering från Vinnova och utvecklats vidare i samarbete med staden San José i Kalifornien. Syftet med en internationalisering är att stärka användbarheten och öka spridning av *Street Moves*-processen samt bidra till att presentera Sveriges arbete inom hållbar utveckling.

3.5 Analys och bedömningar av resultat och dess utveckling för verksamheten inom forsknings- och utvecklingsinsatser

För att skapa och förvalta livsmiljöer som är hållbara, inkluderande, estetiskt tilltalande och funktionella, behövs flera perspektiv och kompetenser. De medel som ArkDes erhåller från anslag 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet nyttjades till att, i samarbete med andra aktörer, skapa en livlig, varaktig och praktikbaserad forsknings- och utvecklingsmiljö. De medel som ArkDes erhåller från anslag 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet nyttjades till att strategiskt skapa en infrastruktur, ett fundament för att kunna attrahera resurser och bidragsmedel från externa finansiärer och på så vis öka genomslaget av *politik för gestaltad livsmiljö*. En stor andel av den praktiktäna forskningen delfinansieras av strategiska externa samarbeten och bidrag från privata stiftelser och samverkansmyndigheter. Distribueringen av anslaget kommer enskilda utövare inom arkitektur och design, kommuner som verkar inom *politik för gestaltad livsmiljö*, men även externa intressenter och allmänhet till godo.

Årets utlysningar av gästforskarplatser knutna till samlingarna möttes av stort och kvalificerat intresse, som visar att arbetet med ArkDes samlingar är en relevant och eftertraktad forskningsuppdrag inom akademien. Kunskapen som tagits fram med tidigare gästforskare tillämpas i den kommande samlingsutställningen som öppnar 2024.

Sammantaget bedöms strategier och arbetet inom forsknings- och utvecklingsinsatser vid ArkDes ha bidragit till att stärka arkitekturens, formens och designens ställning i samhället genom kunskapsspridning både av *politik för gestaltad livsmiljö* och om myndighetens samlingar, genom olika aktiviteter riktade till akademi, bransch, kommuner, regioner, stat, skola och allmänhet. ArkDes är en efterfrågad samarbetspart inom olika områden så som akademi, internationella museer och kommuner.

4. Medarbetare och kompetensförsörjning

4.1 Medarbetare

Tabell 4.1. Antalet anställda

	2023	2022	2021
Medelantal anställda			
Kvinnor	33	30	23
Män	13	12	12
Totalt	45	42	35
Tillsvidareanställda			
Kvinnor	26	16	
Män	9	7	
Totalt	35	23	26,5
Visstidsanställda			
Kvinnor	6	7	
Män	3	3	
Totalt	9	10	4,5
Årsarbetskrafter			
Kvinnor	27	22	
Män	11	10	
Totalt	38	32	31

För 2021 saknas uppgifter fördelat på kön.

Medelantal anställda vid ArkDes ökade från 42 medarbetare år 2022 till 45 medarbetare år 2023, medelantalet årsarbetskrafter ökade från 32 till 38.

En kompetens inom samlingsförvaltning har tillsvidareanställts såväl som en kompetens inom kommunikation och en inom digitalisering. Myndigheten har dessutom ytterligare förstärkt de administrativa processerna med en tjänst som administratör inom HR och ekonomi. Den satsning som initierades under 2022 som syftade till att stärka mötet med besökaren har fortlöpt under 2023. Arbets sättet kommer att ligga till grund för ArkDes publika personal när museet återöppnar. Därmed har också köp av värdtjänster från Moderna Museet minskat.

Fyra tillsvidareanställda medarbetare har lämnat sin tjänst under året, varav en pensionsavgång, och kompetenta ersättare har rekryterats. Ett antal tidsbegränsade anställningar har löpt ut och avslutats enligt avtal.

Fem praktikanter från högskola, universitet och i samarbete med Arbetsförmedlingen, har under olika perioder bidragit till verksamheten under handledning av kollegor och chefer.

4.2 Kompetensförsörjning

En god kompetensförsörjning är avgörande för att ArkDes ska kunna genomföra sitt uppdrag. ArkDes behöver attrahera, rekrytera, utveckla rätt kompetenser. Under året har ArkDes tagit fram en ny rekryteringspolicy.

ArkDes har satsat både på gemensam kompetensutveckling och enskild. Hela personalgruppen gjorde i maj ett studiebesök på Stadsmuseet i Stockholm. Samtliga medarbetare har därutöver deltagit i utbildning i statlig styrning och förvaltning och två utbildningsinsatser har genomförts inom offentlighet och sekretess för samtliga medarbetare.

Alla enheter har genomfört utvecklingsdagar och studiebesök för såväl att kompetensutvecklas inom arkitektur och design, som för att utvecklas inom det egna verksamhetsområdet. Bland annat har besök förlagts till Italienska Kulturinstitutet i Stockholm, Sörmlands museum, Vandalorum och Rian designmuseum.

Den administrativa enheten har utbildats i informations- och datasäkerhet, arbetsrätt och rehabilitering. Två enhetschefer har genomgått ledarskapsutbildning enligt UGL-modellen (individ, grupp, ledare) och för samtliga chefer har ledarskapscoaching skett fortlöpande.

För att möta verksamhetens krav har medarbetare på enheten Intendenterna fått utbildning i katalogisering, en riktad och prioriterad kompetensutvecklingsinsats som lett till att myndigheten framgångsrikt fortsatt sitt ordnings-, förtecknings- och digitaliseringsarbete i syfte att tillgängliggöra samlingarna.

De satsningar som gjorts på individuella medarbetare, enheter och ledare har resulterat i att ArkDes, med en stabil personalstyrka, kunnat fortsätta sitt arbete mot att stärka kunskapen om, och främja intresset för arkitekturens, formens och designens betydelse genom visningar, program och andra publika aktiviteter såsom deltagande på seminarium och föreläsningar.

4.3 Arbetsmiljö

Under året har det systematiska arbetsmiljöarbetet implementerats i verksamheten. Arbetsmiljön har kontinuerligt behandlats, inte minst inom ramen för samverkan mellan arbetstagarorganisation, skyddsombud och arbetsgivaren, ett forum som formaliserats ytterligare under året.

4.4 Sjukfrånvaro

I tabellen nedan redovisas de anställdas sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden, fördelat på kön och ålder. Den totala sjukfrånvaron har minskat med 2 procentenheter jämfört med föregående år. Sjukfrånvaron är även mer jämnt fördelad mellan män och kvinnor än tidigare år.

ArkDes bedömer att detta är ett resultat av de satsningar som gjorts under året i syfte att belysa vikten av återhämtning, hantering av flexitid samt den ledarskapsutbildning och coachning samtliga chefer tagit del av. God kännedom om vikten av återhämtning, trygga chefer som möjliggör en sund arbetsbelastning och en generös syn på möjligheten att kombinera yrkesarbete och föräldraskap ger goda förutsättningar för friska medarbetare, och tros vara det som speglas i årets sjukstatistik.

Tabell 4.2. Sjukfrånvaro i procent av tillgänglig arbetstid

	2023	2022	2021
Total sjukfrånvaro	5,9	7,9	5,1
Andel 60 dagar eller mer	75	71	65
Kvinnors sjukfrånvaro	6,0	10,6	6,9
Mäns sjukfrånvaro	5,7	1,6	1,7
Sjukfrånvaro åldersgrupp 29 år eller yngre*	-	-	-
Sjukfrånvaro åldersgrupp 30–49 år	4,4	9,3	5,9
Sjukfrånvaro åldersgrupp 50 år och äldre	10,8	6,8	0,6

*Sjukfrånvaro för anställda 29 år eller yngre lämnas inte eftersom antalet i gruppen är under tio personer

5. Övrig återrapportering

5.1. Lokalkostnader

Återrapportering av lokalkostnader

Återrapporteringskrav från regleringsbrevet:

Statens centrum för arkitektur och design ska i årsredovisningen specificera myndighetens totala lokalkostnader för 2023 enligt följande fördelning

- hyra
- el och uppvärmning
- reparationer och underhåll
- övriga driftskostnader

Om myndigheten har fler än en hyresvärd ska kostnaderna fördelas per hyresvärd.

ArkDes lokalkostnader svarar för en stor del av anslaget genom hyra av lokaler, övriga fastighetsrelaterade kostnader samt el och uppvärmning. Lokalhyran har ökat på grund av inflation då avtalen är indexreglerade. Kostnader för el och uppvärmning har ökat något på grund av förhöjda elpriser. Övriga driftskostnader avser främst städning och säkerhet. Kostnaderna för säkerhet har ökat med anledning av ny leverantör inom området. Återvändandet av besökarna efter pandemin och utökning av personalgruppen har medfört att städfrekvensen ökats, vilket i sin tur lett till ökade kostnader.

Summa lokalkostnader i tabell 5.1 avviker mot summa lokalkostnader i resultaträkningen med anledning av att kostnader för lokalrelaterad säkerhet ingår i nedanstående tabell.

Tabell 5.1 Lokalkostnader

Lokalkostnader, tkr	2023	2022	2021
Hyra	17 359	15 723	15 250
El och uppvärmning	506	485	302
Reparationer och underhåll	195	59	30
Övriga driftskostnader	4 363	1 587	1 094
Summa	22 423	17 854	16 677

Ökade hyreskostnader är en utmaning för myndigheten.

Under året har ett nätverk för fastighetsansvariga på Skeppsholmen initierats. Syftet är att utbyta erfarenheter, samverka kring resurser samt diskutera hur de höga hyresnivåerna kan hanteras.

5.2 Gestaltad livsmiljö

Uppgift

Myndigheten ska verka för att de mål som riksdagen har fastställt för arkitektur, formgivning och design uppnås. Myndigheten ska också följa upp politikens genomslag på området och vid behov föreslå åtgärder för att stärka måloppfyllelsen. Förordning (2015:1006).

Ur ArkDes instruktion

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Det nationella målet för arkitektur, form och design (Prop. 2017/18:110)

Åtterrapporering gestaltad livsmiljö

Åtterrapporeringskrav enligt regleringsbrevet:

Statens centrum för arkitektur och design ska redovisa genomförda insatser och resultat i arbetet med målet för arkitektur, form och design och den gestaltad livsmiljö (prop. 2017/18:110, bet.2017/18:CKrU1, rskr. 2017/18:316). Redovisningen ska omfatta insatser och resultat som uppnåtts genom den egna verksamheten samt vad som uppnåtts i samverkan med Boverket, Riksantikvarieämbetet och Statens konstråd samt med andra aktörer.

ArkDes roll i politiken för gestaltad livsmiljö

I samverkan med andra myndigheter och kommuner har ArkDes en unik förutsättning, med sin historiska koppling genom museisamlingarna och genom sitt publika rum på Skeppsholmen, att vara en mötesplats för politik för gestaltad livsmiljö. ArkDes kan därför verka genom pedagogik, debatt och utvecklingsinsatser via praktisknära forskning för att nå olika målgrupper, på museet, digitalt och nationellt. Arbetet sker i nära samverkan inom Rådet för hållbara städer, igenom myndighetssamordning för gestaltad livsmiljö och i olika nätverk och samarbeten. I verksamheten bidrar ArkDes samtliga verksamhetsgrenar och organisatoriska enheter.

Samverkan inom Rådet för hållbara städer

ArkDes är en av tretton myndigheter och organisationer som ingår i Rådet för hållbara städer. Under 2023 har Rådet för hållbara städer och dess expertnätverk drivit sitt arbete utifrån en gemensamt beslutad verksamhetsplan som bygger på fem fokusområden med tillhörande aktiviteter. Fokusområdena grundas i Rådets regeringsuppdrag. De fem fokusområdena för rådet är:

- Rådet som forum
- Gemensamma temaprojekt
- Gemensam kommunikation
- Samverkansplattform
- Stödja kommuner i Norrbotten och Västerbotten

I Rådet för hållbara städers regeringsuppdrag framgår att det ska stödja de kommuner som berörs av större industrietableringar och industriexpansioner i Norrbottens- och Västerbottens län avseende hållbart samhällsbyggande och gestaltad livsmiljö. Som ett led i att stödja kommunerna har rådet aktivt arbetat med att samordna olika initiativ och nätverk under året. Under året startade Rådet även upp en fortsättning av projektet *Visioner i norr* steg 2 som ArkDes tagit projektledarskap för.

Samverkan för helhetssyn på gestaltad livsmiljö

ArkDes och de tre nationella myndigheterna Boverket, Riksantikvarieämbetet och Statens konstråd samverkar, tillsammans och var för sig, med en mängd aktörer över hela landet för att skapa en helhetssyn på politikområdet gestaltad livsmiljö och för att öka genomslaget av politiken. Samtliga fyra ingår också i Rådet för hållbara städer. De fyra myndigheterna tar årligen fram en gemensam verksamhetsplan som styr samarbetet och samverkansgrupper på olika nivåer i organisationerna inklusive ett myndighetsgemensamt kommunikationsnätverk genomför aktiviteterna.

Nationell samverkan

ArkDes för kontinuerliga samtal och samverkan med exempelvis Stiftelsen Svensk Industridesign och Svensk Form samt utbyte med Form/Design Center i Malmö, som i dagsläget är den enda utpekade nationella noden för gestaltad livsmiljö. Likaså driver ArkDes samverkan med flera regionala aktörer som bygger upp verksamhet kring gestaltad livsmiljö, bland annat Röhsska museet och Dynamo Väst i Göteborg, Designcentrum i Jämtland-Härjedalen och Arctic Design Center i Skellefteå.

ArkDes koordinerar ett rikstäckande nätverk av 21 regionala nätverksnoder som kontinuerligt möts och samverkar kring frågor som rör gestaltad livsmiljö. Nätverket utgör en central och strategisk funktion för att öka genomslaget av *politik för gestaltad livsmiljö*. De som medverkar från regionerna har bland annat bakgrund som bild- och formkonsulenter, formgivare, arkitekter, samhällsplanerare och kulturutvecklare.

Genom nätverkets arbete uppmärksammas utmaningar inom gestaltad livsmiljöområdet som behöver hanteras. Nätverket har regelbundna träffar och uppgifter under året, såsom inspel till ArkDes återsrapportering. En viktig uppgift är att förmedla information, kunskap och initiativ från de fyra nationella myndigheterna. Vidare är syftet med nätverket att följa upp genomslaget av *politik för gestaltad livsmiljö* på regional och kommunal nivå, samt att fånga upp och förtydliga behov från kommuner och aktörer som arbetar med att implementera politiken. Nätverksnoderna

bjuder in till dialog och stöd mellan de olika nivåerna, nationellt, regionalt och lokalt, vilket stärker utbytet och samverkan mellan enskilda projekt i olika delar av landet.

Övriga nätverk

ArkDes deltar också i andras nätverk inom forskning, näringsliv och kommuner:

- *Akademinitätverket* som är Boverkets initiativ för en strategisk och kontinuerlig dialog med akademi,
- *IQ samhällsbyggnad*, där ArkDes ingår i en strategisk grupp för attraktiva livsmiljöer.
- *Nordic Platform for Design and Architecture*. Plattformen är under uppbyggnad och består av publika institutioner i Norden som samarbetar för arkitektur och design. Medverkande är bland annat Dansk Designcenter, DAC, DOGA, Archinfo, Designforum Finland samt Iceland Design and Architecture.
- *European Directors of Architectural Policies*. Tillsammans med Boverket har ArkDes deltagit i årliga nätverksträffar då arkitekturfrågan ligger på två departement och två myndigheter.

Årlig konferens

Sedan 2020 arrangerar Boverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes och Statens konstråd tillsammans en årlig konferens om gestaltad livsmiljö som en del av samarbetet mellan myndigheterna. 2023 utnämndes av EU till kompetensernas år, *European Year of Skills*, varför den årliga konferensen om gestaltad livsmiljö, hade fokus på kreativitet, kunskap och kompetens. Konferensen var kostnadsfri för deltagarna och genomfördes på ArkDes samt direktsändes via streaming. Den innehöll information om nutida och framtida behov av kompetens och samverkan inom fälten arkitektur, design, konst och kulturmiljö, med inspirerande exempel från våra nordiska grannländer och från Sverige. Både talare och deltagare fanns från kommunal, regional och statlig nivå, inom akademi samt privata aktörer. Årets *strålkastare* presenterades, vilket är en myndighetsövergripande nomineringsprocess som syftar till att uppmärksamma initiativ som arbetar på ett förebildligt sätt med den nationella politiken.

Uppföljning av politik för gestaltad livsmiljö, årlig rapport

ArkDes uppföljning av *politik för gestaltad livsmiljö* ska återrapporteras en gång per år till kulturdepartementet. ArkDes lämnade i februari, för tredje gången, in sin uppföljningsrapport till Kulturdepartementet. Årets rapport hade titeln *Ett samhälle som håller ihop* och utgör en uppföljning av utfallet av *politik för gestaltad livsmiljö 2022* samt presenterar medskick inför det framtida arbetet inom politikområdet.

Andra aktiviteter inom ramen för gestaltad livsmiljö

I februari genomförde kulturdepartementet EU-konferensen *Frihet att skapa* i Umeå som satte ljuset på kultur och kreativa näringar. ArkDes höll i sessionen *Design och livsmiljöer*. Därefter arrangerade Boverket och Statens lantbruksuniversitet Alnarp, i bred samverkan inom Rådet för hållbara städer, tre sammankomster med koppling till

New European Bauhaus, EU:s Urban Agenda, Leipzigstadgan, Davosdeklarationen och deltagande länders arkitekturpolicys. Sammankomsterna genomfördes i Malmö och vände sig huvudsakligen till speciellt inbjudna i medlemsländerna. ArkDes deltog i planering och genomförande samt var en del av programpunkterna. Kort därefter gick *World Congress of Architects* av stapeln i Köpenhamn, där ArkDes tillsammans med sina nordiska institutionskollegor ledda av DOGA, Norge, lanserade ett samarbetsnätverk.

För att stärka kunskapen och stödja intresset för vår gestaltade livsmiljö har ett pilotprojekt, baserat på *Street Moves* designmetoder som modell, genomförts med gymnasieskolan Anna Whitlock, där syftet var att bättre integrera *politik för gestaltad livsmiljö* i pedagogiska verksamhet.

ArkDes medarbetare har under året varit inbjudna att hålla föredrag i olika sammanhang som berör uppdraget *politik för gestaltad livsmiljö* samt praktikhänsyn- och arkitekturhistorisk forskning. Målgrupperna har varit tjänstepersoner och politiker vid statliga myndigheter, kommuner och departement, men även akademi och privata aktörer; såväl i Sverige som internationellt. Som exempel deltog ArkDes i en panel om gestaltad livsmiljö under Europeiska unionens konferens i Umeå, föreläste om praktikhänsyn forskning för Mälardalens universitet, gav en introduktion till *politik för gestaltad livsmiljö* för Härnösands kommun samt föreläste om uppföljningsrapporten av *politik för gestaltad livsmiljö* under *Samhällsbyggnadsdagarna 2023*, i arrangemang av Länsstyrelsen i Norrbotten.

Inom ramen för *Street Moves* togs en digital resurs fram, en kunskapsbank. Kunskapsbanken, i form av en undersida till *arkdes.se*, sammanställer lärdomar från projektet. Den syftar till att verka för kunskapsspridning kring hur våra gator och gemensamma rum kan utformas för att bli mer levande och hälsosamma. Kunskapsbanken lanserades i juni 2023 och under de dryga 6 månader den var live nåddes den av många besökare.

5.3 Agenda 2030

Återrapportering av ArkDes bidrag till Agenda 2030

Återrapporteringskrav enligt regleringsbrevet

Myndigheten ska med utgångspunkt i det riksdagsbundna målet för Agenda 2030 redovisa resultat från verksamhet som bidrar till genomförandet av agendan.

Det är betydelsefullt för hela verksamheten på ArkDes att bidra till att uppnå de nationella hållbarhetsmålen och målen inom Agenda 2030. Framför allt är det följande

mål inom Agenda 2030 som berör ArkDes verksamhet:

- Mål 3 Hälsa och välbefinnande
- Mål 5 Jämställdhet
- Mål 10: Minskad ojämlikhet
- Mål 11: Hållbara städer och samhällen
- Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion
- Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna
- Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald.

Innovationsprojektet *Street Moves* arbetar för att alla Sveriges gator ska bli hållbara hälsosamma och levande. Inkluderande designprocesser har genomförts i fem städer under året och tre städer har lanserat nya prototyper för att minska bilens dominans i staden och öka gatans mångfunktionella potential. Arbetet bidrar till mål 3 om god hälsa och välbefinnande samt mål 5 om jämställdhet, då projektet minskar bilens dominans på gatan samt att designprocesserna bidrar till ett jämlikt deltagande i kommunala processer, mål 11 om säkra, inkluderande och hållbara städer samt mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna.

ArkDes är en del av Rådet för hållbara städer, vars arbete till stor del syftar till att skapa förutsättningar för att kommuner ska kunna uppfylla delmålen i Agenda 2030 mål 11 – hållbara städer och samhällen.

Under årskonferensen om gestaltad livsmiljö - *Konferens 2023: kreativitet, kunskap och kompetens* presenterades flera goda exempel på hur arkitektur och design bidrar till de globala hållbarhetsmålen. Inbjudna talare och paneldeltagare bidrog till kunskaps-spridning angående flera av målen i Agenda 2030, framför allt mål 10, mål 11, mål 12, mål 13 och mål 15.

Projektet *Power of Places* har syftat till att utforska arbetssätt och metoder för tillvaratagande av lokala material, lokal kunskap och befintliga resursflöden i utveckling och förvaltning av offentliga miljöer. Här berördes framför allt mål 10.2 då projektet stärkt lokala värden och förbättra lokala förutsättningar på ett sätt som är till gagn för flera socioekonomiska grupper, mål 11 då projektet berört hållbar resurshantering i samhällsbyggandet och mål 12 med anledning av projektets fokus på återbruk av material.

För allmänt bruk är ett projekt som syftar till att undersöka hur det gemensamma kulturarvet kan utvecklas och förvaltas på ett sätt som bidrar till långsiktiga värden i lokalsamhället. Projektet berör framför allt mål 11 – hållbara städer och samhällen.

5.4 Avgiftsbelagd verksamhet

Avgiftsintäkterna för 2023 var 4 632 tkr, vilket är drygt 2 000 tkr högre utfall än beräknad budget för avgiftsbelagd verksamhet i ArkDes regleringsbrev för år 2023 (2 555 tkr). Se nedan förklaringar i förhållande till beräknad budget.

Intäkter för entréer och visningar var ca 250 tkr högre än budget, vilket är att betrakta som i linje. 2023 infördes entréavgift igen efter flera år med fri entré och det är inte möjligt att uppskatta exakt antal betalande besökare givet de förändrade förutsättningarna.

Utfallet för Undersökningar, utredningar och andra tjänster avser de nordiska ländernas samarbete kring sin paviljong på biennalen i Venedig. Intäkten var under budgetläggning inte inräknad som en separat intäkt utan tillföll projektet direkt.

Övriga avgiftsintäkter var ca 1 200 tkr högre än budget, i huvudsak på grund av högre intäkter än budgeterat för uthyrning av lokaler och omsättningsintäkter för caféverksamhet. Dessa verksamheter fortsatte att generera intäkter efter att museet stängts, vilket endast fanns med i mindre omfattning i budget.

Tabell 5.2. Avgiftsbelagd verksamhet

	+/- tom 2021	+/- 2022	Int. 2023	Kostn. 2023	+/- 2023	Ack +/- utgå 2023
Tabell Avgiftsbelagd verksamhet						
Verksamhet med full kostnadstäckning						
Försäljning av varor	0	0	0	0	0	0
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	0	0	595	595	0	0
Summa	0	0	595	595	0	0
Övrig avgiftsbelagd verksamhet						
Entréer och visningar	0	0	2 132	0	0	0
Övrigt	0	0	1 905	0	0	0
Summa	0	0	4 037	0	0	0

5.5 Särskilda uppdrag och återrapportering

Enligt uppdrag i regleringsbrev (Ku2022/01857, Ku2022/01890) ska myndigheten redovisa utvecklingen av sitt arbete med att utvidga sina målgrupper och nå nya

besökare. Uppdraget ska redovisas till Kulturdepartementet senast den 22 februari 2024 och senast den 22 februari 2025. ArkDes redovisar detta i separat skrivelse till Kulturdepartementet (dnr AM2023-249).

Enligt ändring av regleringsbrev (Ku2023/00233) ska ArkDes senast den 30 juni 2023 samt senast den 22 februari 2024 redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller avses att vidtas för att säkerställa dels en effektiv intern styrning och kontroll inom myndigheten, dels en god förvaltningskultur samt redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller avses att vidtas för att främja en god arbetsmiljö. ArkDes har redovisat detta i skrivelser till Kulturdepartementet den 16 juni 2023 (dnr AM2023-127 och AM2023-128) och redovisar detta i separat skrivelse till Kulturdepartementet den 22 februari 2024 (dnr AM2024-16 och AM2024-17).

6. Redovisningsprinciper i resultatredovisningen

ArkDes resultatredovisning utgår ifrån kraven i *förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag*.

Kostnader och intäkter för myndighetsgemensam verksamhet (OH) fördelas till verksamhetsgrenarna med fördelningsnyckel som utgörs av verksamhetsgrenarnas respektive andel av totala verksamhetskostnader. Undantag görs för externfinansierade projekt med särskilda villkor för OH-kostnader, vilka redan har fått OH-kostnaderna fördelade i särskild ordning. *Publik verksamhet* har fått fördelat till sig cirka 52 procent av gemensamma intäkter och kostnader, *Samlingar och kunskap* cirka 31 procent samt *Forsknings- och utvecklingsinsatser* cirka 17 procent i relation till hur stor del av kostnaderna verksamhetsgrenarna bär. Detta innebär att samtliga gemensamma intäkter och kostnader för intern verksamhet fördelats på de tre verksamhetsgrenarna. Myndighetsgemensam verksamhet innefattar ArkDes lokaler, ledning och styrning, IT-drift, ekonomi- och personaladministration och så vidare.

Jämförelsetal

ArkDes var öppet för allmänheten fram till 27 augusti och besökssiffror, visningar, familjeaktiviteter, skolprogram, forskarservice, antal utlån och besök i biblioteket redovisas därför fram till detta datum.

Resultaten redovisas så långt som möjligt i treårsvisa tidsserier. I löptext redovisas i förekommande fall föregående år inom parentes.

Redovisningsprinciper för könsfördelad statistik

ArkDes redovisar inte individbaserad statistik uppdelad på kön för verksamheten, då dataunderlag för detta saknas.

Bedömningar av resultat

För varje verksamhetsgren gör myndigheten en analys och bedömning av verksamhetens resultat och dess inriktning. Dessutom görs inledningsvis en sammanfattning och samlad bedömning av myndighetens samlade resultat. Underlag för denna bedömning baseras på myndighetens kunskap, kompetens, erfarenhet och professionalitet och de resultat som myndigheten visar.

Använda väsentliga resultatmätt

ArkDes mäter kontinuerligt hur många som tar del av museets innehåll på plats eller digitalt, antal följare i sociala medier och det mediala genomslaget.

Det sker uppföljningar och utvärderingar för olika aktiviteter och samarbeten.

Det kan även mätas hur framgångsrikt ArkDes är genom att se hur stor medial uppmärksamhet verksamheten genererar samt till vilken grad museet beviljas externa forskningsmedel eller annan finansiering.

De statistiska uppgifterna som redovisas innehåller huvudsakligen besökssiffror som visar det totala antalet anläggningsbesök och antal personer som deltagit i programaktiviteter, visningar och så vidare. Deltagare i programaktiviteter räknas manuellt. Statistiken bokförs regelbundet i besöksdatabasen *Blå boken*.

Registrering av anläggningsbesöken sker i samarbete med Moderna Museet. Primärt räknas besökare med hjälp av automatiska kameror som finns placerade i dörrar som besökarna passerar. Den automatiska registreringen innebär att det inte går att urskilja besökare till ArkDes från de som enbart besöker Moderna Museet och tvärtom. I botten ligger ett antagande om att de som besöker Moderna Museet även besöker ArkDes och tvärtom. För mer specifika undersökningar anlitar ArkDes externa aktörer eller externa källor. Resultatindikatorer som tagits fram redovisas där de finns tillgängliga.

Om tillgängligheten för data

De uppgifter som redovisas hämtas ur ArkDes administrativa system och annan för ändamålet avsedd dokumentation. Data sparas i sju år och finns sammanställda i digitala rapporter.

Finansiell redovisning

Resultaträkning

(tkr)	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	71 624	70 386
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	4 693	2 526
Intäkter av bidrag	3	1 881	4 204
Finansiella intäkter	4	120	118
Summa		78 318	77 234
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-33 137	-28 211
Kostnader för lokaler		-20 673	-17 948
Övriga driftkostnader	6	-23 297	-28 413
Finansiella kostnader	7	-207	-63
Avskrivningar och nedskrivningar		-1 004	-2 599
Summa		-78 318	-77 234
Verksamhetsutfall		0	0

(tkr)	Not	2023	2022
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		15	1 500
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag		1 100	1 684
Lämnade bidrag	8	-1 785	-3 184
Saldo		-670	0
Årets kapitalförändring	9	-670	0

Balansräkning

(tkr)	Not	2023-12-31	2022-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	10	1 290	0
Summa		1 290	0
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	6 379	1 913
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	1 810	2 491
Pågående nyanläggningar	13	2	1 396
Summa		8 191	5 800

(tkr)	Not	2023-12-31	2022-12-31
Varulager m.m.			
Varulager och förråd	14	<u>340</u>	<u>359</u>
Summa		340	359
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	15	132	38
Fordringar hos andra myndigheter	16	1 047	2 055
Övriga kortfristiga fordringar	17	<u>36</u>	<u>3</u>
Summa		1 216	2 096
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	18	1 891	1 953
Övriga upplupna intäkter	19	<u>0</u>	<u>251</u>
Summa		1 891	2 204
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	20	<u>1 566</u>	<u>303</u>
Summa		1 566	303
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	21	<u>4 685</u>	<u>5 802</u>
Summa		4 685	5 802
SUMMA TILLGÅNGAR		19 180	16 564

(tkr)	Not	2023-12-31	2022-12-31
KAPITAL OCH SKULDER			
Myndighetskapital	22		
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	9	-670	0
Summa		-670	0
Avsättningar			
Övriga avsättningar	23	450	387
Summa		450	387
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	24	9 431	2 610
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	25	2 310	1 799
Leverantörsskulder		3 222	6 033
Övriga kortfristiga skulder	26	427	452
Summa		15 390	10 895
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	27	3 192	2 599
Oförbrukade bidrag	28	819	2 684
Summa		4 011	5 283
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		19 180	16 564

(tkr)	Not	2023-12-31	2022-12-31
Ansvarsförbindelser			
Övriga ansvarsförbindelser	29	5 500	0
Summa		<u>5 500</u>	<u>0</u>

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag (tkr)	Not	Ing. överförings- belopp	Årets tilldelning enl. regl.brev	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överförings- belopp
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid						
1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (Ramanslag)						
ap.1 Statens centrum för arkitektur och design	30	0	5 000	5 000	-4 999	1
8:1 Centrala museer: Myndigheter (Ramanslag)						
ap.7 Statens centrum för arkitektur och design	31	-303	65 376	65 073	-66 639	-1 567
Summa		-303	70 376	70 073	-71 639	-1 566

Finansiella villkor

Anslag UO 17, 1:4, ap.1 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet (Ramanslag)

Anslagsposten får användas för utgifter för forsknings- och utvecklingsinsatser avseende forskningsfunktionen för gestaltad livsmiljö. Anslagsposten får även användas för utgifter för administration och genomförande av denna verksamhet.

Tilläggsupplysningar och noter

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Upplýsningar för jämförelseändamål

Noterna för kostnader i resultaträkningen har ändrats till att visa negativa saldon i överensstämmelse med resultaträkningen. I föregående årsredovisning visades beloppen med positiva saldon.

Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Myndighetens bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari.

För periodiseringar tillämpas en beloppsgräns på 50 tkr.

Intäkter av avgifter

Intäkter av avgifter enligt § 4 Avgiftsförordningen består av lokalhyra för främst café- och konferenslokaler samt omsättningshyra för caféverksamheten. Intäkter av försäljning av förmedlingsprodukter avser främst böcker, affischer och vykort.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 20 tkr. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången kan tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år Egenutvecklade dataprogram, licenser, rättigheter
 Datorer och kringutrustning

5 år Maskiner och tekniska anläggningar
 Övriga inventarier

Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till 10 år. Nuvarande hyreskontrakt löper till och med 2027-12-31.

Större anskaffningar av likartade tillgångar som uppgår till minst 50 tkr ska betraktas som en anläggningstillgång. En förutsättning är dock att samtliga kriterier för en anläggningstillgång är uppfyllda, att avskrivningstiderna är de samma och att anskaffningstidpunkten är densamma.

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Lagret som består av böcker och har värderats till lägsta värdets princip. Lagrets värde har beräknats enligt FIFU-metoden (först in - först ut). Artiklar som enligt myndighetens bedömning inte har något försäljningsvärde har ej tagits med i lagervärdet.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp.

Uppgifter om rådsledamöter och ledande befattningshavare

	Tkr
Ledande befattningshavare	
Kieran Long, Överintendent	1 155
Rådsledamöter	
Monica Andersson	7,6
Patrik Faming	7,6
Joakim Lyth	7,6
Aina Nilsson Ström	7,6
<i>Ledamot i AJ Postorder AB, Ledamot i AJ Produkter AB, Ledamot i Aina Nilsson Ström AB</i>	
Helena Persson	7,6

Noter

(Tkr)

Resultaträkning

Not	1	Intäkter av anslag	2023	2022
		Intäkter av anslag	71 624	70 386
		<i>Varav Uo 17 1:4 ap.1</i>	-4 984	3 500
		<i>Varav Uo 17 8:1 ap.7</i>	-66 639	66 886
		Summa	71 624	70 386
		Utgifter i anslagsredovisningen	-71 639	-71 886
		Saldo	-15	-1 500
		Anslag Uo17 1:4 ap.1. Redovisning i transfereringsavsnittet som medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag.	15	1 500
		Summa	15	1 500

Jämförelsesiffror avseende intäkter för anslag 8:1 ap.1 har justerats.

Not	2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2023	2022
		Avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen		
		Uthyrning av lokaler	395	366
		Restaurang-/caféverksamhet	913	864
		Försäljning av förmedlingsprodukter	40	324
		Utbildning och konferenser	350	552
		Royalties	126	0
		Avgifter från tjänsteexport	595	0
		Övrigt	83	21
		Avgifter enligt instruktion		
		Entréer och visningar	2 132	180
		Övrigt		
		Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	61	220
		Summa	4 693	2 526

Uthyrning av lokaler avser kunder som nyttjar ArkDes och Moderna Museets konferenslokaler. Intäkter från restaurang-/caféverksamhet avser omsättningshyra baserad på försäljning av lunchmåltider, dryck och fika m.m.

Utbildning och konferenser avser de årliga konferenser som myndigheten genomför.

Tjänsteexport avser fakturering till samverkansparter vid arkitekturbiennalen i Venedig för gemensamma kostnader för genomförandet av utställningen.

Not	3	Intäkter av bidrag	2023	2022
		Statliga myndigheter	1 881	3 324
		Mellanstatliga organ	0	724
		Bidrag från övriga, icke statliga	0	156
		Summa	1 881	4 204

Minskade bidragsintäkter beror i huvudsak på att två bidragsprojekt avslutades under 2022 och ett avslutades under 2023.

Not	4	Finansiella intäkter	2023	2022
		Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	90	105
		Övriga ränteintäkter	1	0
		Övriga finansiella intäkter	29	12
		Summa	120	118

Ränteintäkterna på räntekontot i Riksgälden är lägre än föregående år trots en högre räntesats. Detta beror på att myndigheten haft ett lägre saldo på kontot.

Not	5	Kostnader för personal	2023	2022
		Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	-21 419	-17 884
		Varav lönekostnader ej anställd personal	-488	-79
		Sociala avgifter	-10 603	-9 093
		Övriga kostnader för personal	-1 115	-1 234
		Summa	-33 137	-28 211

Antalet årsarbetskrafter har ökat med sex vilket till stor del förklarar de ökade personalkostnaderna. ArkDes har även anlitat arvodister kopplat till genomförandet av en utställning.

Not	6	Övriga driftkostnader	2023	2022
		Resor, representation, information	-3 152	-3 018
		Köp av varor	-1 330	-3 236
		Köp av tjänster	-18 614	-21 963
		Förändring av varulager	-19	359
		Övrigt	-183	-555
		Summa	-23 297	-28 413

En stor del av årets inköp av varor och tjänster har avsett förbättringsutgifter samt inom ramen för uppbyggandet av den nya fasta utställningen 2024 och har därför aktiverats som anläggningstillgång.

Posten övrigt har minskat då det föregående år uppstod större kostnader i samband med utrangering av anläggningstillgångar.

Not	7	Finansiella kostnader	2023	2022
		Ränta på lån i Riksgäldskontoret	-168	-34
		Övriga finansiella kostnader	-39	-30
		Summa	-207	-63

Räntekostnaden för lånet i Riksgälden har ökat i och med höjd räntesats jämfört med föregående år.

Not	8	Lämnade bidrag	2023	2022
		Lämnade bidrag till kommuner		
		Göteborgs stad	-	-600
		Helsingborgs kommun	-	-319
		Hultsfreds kommun	-500	-
		Härnösands kommun	-150	-350
		Malmö stad	-670	-1 000
		Robertsfors kommun	-115	-500
		Södertälje kommun	-350	-
		Umeå kommun	-	-415
		Summa	-1 785	-3 184

		2023	2022
	Ovanstående bidragsfinansiering:		
	Anslag 1:4 ap.1 Statens centrum för arkitektur och design	685	1 500
	Vinnova	1 000	1 684
	Riksantikvarieämbetet	100	

Summa 1 785 3 184

670 tkr av de lämnade bidragen avser en periodiseringspost som kommer att avräknas anslag 1:4 ap.1 vid utbetalning.

Not	9	Årets kapitalförändring	2023	2022
		Periodiseringsdifferenser transfereringsverksamhet	-670	0
		Summa	-670	0

Kapitalförändringen av upplupna bidrag till Malmö stad avseende praktiknästa forskningsprojekt.

Balansräkning

Not	10	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	2023-12-31	2022-12-31
		Årets anskaffningar	1 290	0
		Summa anskaffningsvärde	1 290	0
		Ingående ackumulerade nedskrivningar	0	0
		Summa ackumulerade avskrivningar	0	0
		Utgående bokfört värde	1 290	0

Årets anskaffningar avser utveckling av ny hemsida samt ny grafisk form för ArkDes. Anläggningstillgångarna beräknas sättas i drift under första halvåret av 2024.

Not	11	Förbättringsutgifter på annans fastighet	2023-12-31	2022-12-31
		Ingående anskaffningsvärde	10 244	11 441
		Årets anskaffningar	3 303	0
		Årets utranteringar, anskaffningsvärde	-3 985	-1 197
		Överföringar	1 396	
		Summa anskaffningsvärde	10 958	10 244
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-7 031	-6 049
		Ingående ackumulerade nedskrivningar	-1 300	-1 300
		Årets avskrivningar	-232	-2 002
		Årets utranteringar, avskrivningar	2 684	1 020
		Korrigerig av tidigare års nedskrivningar	1 300	0
		Summa ackumulerade avskrivningar	-4 579	-8 331
		Utgående bokfört värde	6 379	1 913

Årets anskaffningar avser att förbättra förutsättningarna i fastigheten för framtida utställningar.

Not	12	Maskiner, inventarier, installationer m.m.	2023-12-31	2022-12-31
		Ingående anskaffningsvärde	22 765	22 883
		Årets anskaffningar	91	1 986
		Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-6 802	-2 104
		Summa anskaffningsvärde	16 053	22 765
		Ingående ackumulerade avskrivningar	-20 273	-21 587
		Årets avskrivningar	-773	-598
		Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	6 802	1 911
		Summa ackumulerade avskrivningar	-14 244	-20 273
		Utgående bokfört värde	1 810	2 491
Not	13	Pågående nyanläggningar	2023-12-31	2022-12-31
		Ingående anskaffningsvärde	1 396	0
		Årets anskaffningar	-1 395	1 396
		Utgående bokfört värde	2	1 396

Föregående års anskaffningar för en ny samlingsutställning har omgrupperats till pågående förbättringsutgifter då de syftar till att förbättra förutsättningarna i fastigheten för framtida utställningar

Not	14	Varulager och förråd	2023-12-31	2022-12-31
		Varulager och förråd, ackumulerat anskaffningsvärde	359	0
		Förändring av varulager	-19	359
		Summa	340	359
		Varulagret består av andra upplagan av boken <i>Sigurd Lewerentz: Dödens och livets arkitekt</i> .		
Not	15	Fordringar hos andra myndigheter	2023-12-31	2022-12-31
		Kundfordringar	86	38
		Osäkra kundfordringar	47	0
		Summa	132	38
Not	16	Fordringar hos andra myndigheter	2023-12-31	2022-12-31
		Fordran ingående mervärdesskatt	1 047	1 885
		Kundfordringar hos andra myndigheter	0	151
		Övriga fordringar hos andra myndigheter	0	19
		Summa	1 047	2 055
Not	17	Övriga kortfristiga fordringar	2023-12-31	2022-12-31
		Fordringar hos anställda	36	3
		Summa	36	3

Not	18	Förutbetalda kostnader	2023-12-31	2022-12-31
		Förutbetalda hyreskostnader	1 745	1 627
		Övriga förutbetalda kostnader	146	326
		Summa	1 891	1 953
Not	19	Övriga upplupna intäkter	2023-12-31	2022-12-31
		Upplupna avgiftsintäkter inomstatliga	0	251
		Summa	0	251
Not	20	Avräkning med statsverket	2023-12-31	2022-12-31
		Anslag i räntebärande flöde		
		Ingående balans	303	-1 650
		Redovisat mot anslag	71 639	71 886
		Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-70 376	-69 944
		Återbetalning av anslagsmedel	0	11
		Fordringar avseende anslag i räntebärande flöde	1 566	303
		Summa Avräkning med statsverket	1 566	303

Not	21	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2023-12-31	2022-12-31
		Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	4 685	5 802
		Summa	4 685	5 802
		Beviljad kredit enligt regleringsbrev	10 000	10 000
		Maximalt utnyttjad kredit	1 849	0

Not	22	Myndighetskapital	2023-12-31	2022-12-31	
		Specifikation förändring av myndighetskapitalet			
			Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enl. resultaträkningen	Summa
		Utgående balans 2022	0	0	0
		Ingående balans 2023	0	0	0
		Årets kapitalförändring	0	670	670
		Summa årets förändring	0	670	670
		Utgående balans 2023	0	670	670

Not	23	Övriga avsättningar	2023-12-31	2022-12-31
		Avsättning för lokalt omställningsarbete		
		Ingående balans	387	333
		Årets förändring	63	53
		Utgående balans	450	387
Not	24	Lån i Riksgäldskontoret	2023-12-31	2022-12-31
		Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.		
		Ingående balans	2 610	5 306
		Under året nyupptagna lån	7 826	196
		Årets amorteringar	-1 005	-2 893
		Utgående balans	9 431	2 610
		Beviljad låneram enligt regleringsbrev	15 000	13 000
Not	25	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2023-12-31	2022-12-31
		Utgående mervärdesskatt	249	200
		Arbetsgivaravgifter	511	548
		Leverantörsskulder andra myndigheter	1 550	1 051
		Summa	2 310	1 799

Not	26	Övriga kortfristiga skulder	2023-12-31	2022-12-31
		Personalens källskatt	427	450
		Övrigt	0	3
		Summa	427	452
Not	27	Upplupna kostnader	2023-12-31	2022-12-31
		Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	1 422	1 529
		Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	0	62
		Övriga upplupna kostnader	1 770	1 008
		Summa	3 192	2 599
Not	28	Oförbrukade bidrag	2023-12-31	2022-12-31
		Bidrag som erhållits från annan statlig myndighet	819	2 684
		Summa	819	2 684
		<i>varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk:</i>		
		inom tre månader	0	1 572
		mer än tre månader till ett år	819	1 112
		Summa	819	2 684

Not	29	Ansvarsförbindelser	2023-12-31	2022-12-31
		Övriga ansvarsförbindelser	5 500	0
		Summa	5 500	0

Enligt överenskommelse med hyresvärden Statens fastighetsverk har ArkDes förbundit sig att betala en total hyresökning på 5 500 tkr fördelat över 9 år med start 2025 för att täcka Statens fastighetsverks utgifter för ombyggnation av den fastighet som ArkDes bedriver verksamhet i.

Anslagsredovisning

Not 30 Uo 17 1:4 Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet
ap.1 Statens centrum för arkitektur och design

Statens centrum för arkitektur och design tilldelades enligt regleringsbrev 5 000 tkr. Enligt regleringsbrevet disponerar myndigheten en anslagskredit på 150 tkr. Anslaget är räntebärande.

Not 31 Uo 17 8:1 Myndigheter inom kulturområdet
ap.1 Statens centrum för arkitektur och design

Statens centrum för arkitektur och design tilldelades enligt regleringsbrev 65 376 tkr. Då myndigheten nyttjat anslagskredit om 303 tkr är det disponibla beloppet 65 073 tkr. Anslaget är räntebärande.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

(tkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	15 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Utnyttjad	9 431	2 610	5 306	6 322	6 411
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Maximalt utnyttjad	1 849	-	-	-	-
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	90	105	0	0	2
Räntekostnader	168	0	0	0	16
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	2 555	1 650	1 650	1 650	1 650
Avgiftsintäkter	4 593	2 306	755	735	3 217
Övriga avgiftsintäkter	61	220	503	737	63
Anslagskredit					
Uo 15 1:4 ap.1					
Beviljad	150	150	150	-	150
Utnyttjad	-	-	-	-	-
Uo 15 8:1 ap.7					

(tkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Beviljad	1 961	1 948	1 860	1 830	1 790
Utnyttjad	1 567	303	-	-	-
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande					
Uo 15 1:4 ap.1	1	0	11	34	1
Uo 15 8:1 ap.7	-	-	1 639	182	1 201
Bemyndiganden					
Ej tillämpligt					
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	38	32	31	33	33
Medelantalet anställda (st)*	45	42	35	39	37
Driftkostnad per årsarbetskraft	2 029	2 330	2 056	2 206	2 094
Kapitalförändring					
Årets	- 670	0	0	0	0
Balanserad	0	0	0	0	0

* I beräkningen av medelantalet anställda ingår tjänstledig personal.

Årsredovisningens undertecknande

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 21 februari 2024

Karin Nilsson

Tillförordnad Överintendent